

ህዝባዊ ደሞክራሲ

አብ ወወርሒ ዝሕተም ወግዓዊ ልሳን
ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ
(ደግሓኤ)

ትሕዝቶ

ርእሰ-ዓንቀጽ፡

ገጽ

1.	ህዝባዊ ምንቅስቃስ “ይአክል” ብሓፈሻ	አነጻሩ ክነጥፍ ይግባእ	02
2.	ከነድንቕ ይኹን ክንኩንን፡ ሚዛናዊ-ያንን ምክንያታዊ-ያንን ንኹን.....		04
3.	ውድባዊ መግለጺ፡ ባሕቲ መስከረም 2020		08

ዓምዲ ደብዳቤታት፡ 10

ሀ. ተግባራዊ ሰብአዊ መሰላት ሕ/መንግስታት ግህሰት ሰብአዊ መሰላት አብ ኤርትራ.....

ለ. ኤርትራውያን ምሁራት ብህዝባውን ደሞክራሲያውን ዝስፈርሉ መድረኽ፡

ቅጽ፡ 06፡ ቁ፡ 31

ነብሰ፡ 2020

E-mail:- hidemocrasi@yahoo.com

**ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይአክል” ብሓፈሻ፡ አድማዒ ቃልሲ ከካይድ ንክበቅዕ፡
አብ እምነቱ፡ ጽሬት ውደብኡን ዝምድንኡን ኣነጻጽ ክነጥፍ ይግባእ፡**

ህዝባዊ ምንቅስቃሴ ብዝብል ስያመ ዝተላዕለ ምንቅስቃሴ ብሓፈሻ ዝተወሰነ ዓመታት ዘቕጥረ ኮይኑ፡ ብፍላይ መስርሕ ዘተ ሰላም ኤርትራን ኢትዮጵያን ተጀማሩ ብሚስጢራዊ ኣገባብ ክንግዝ ኣብ ዝተጀመረሉ፡ መንግስቲ ህግደፍ ድማ ናይ ክድዓትን ሃገራዊ ስራዝነትን ኣንፈት ብምኽታል ኣሰካፊ ንጥፊታት ከካይድ ኣብ ዝተኸተለሉ ጊዜ፡ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ መሰረቱ ሰፊሖን ዓቕኑ በርኪቱን “ይአክል” ዝብል ማእከላይ ጭርሖ ተሓንጊጦ ክቃለስ ምብጋሱ ከበርክቶ ዝጸንሐን ዘሎን ጸረ ህግደፍ ቃልሲ፡ ኣገዳሲ ሃገራዊ ተራ እናተጸወተ ዝመጸን ዝቕጽል ዘሎን ምንቅስቃሴ እዩ።

ይኹን ዓኣምበር ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይአክል” ናይ ቃልሲ ጉዕዝኡ ኣብዚ ጊዜ ኣንሳብ ከገላዕልዎ ገለ ጊዜ ድማ ክቕምስል፡ ጥርናፊኡ ክዘልቕ፡ ኣድማዕነቱ ክትሕት እናኾነ እዩ ክንግዝ ዝረኣ ዘሎ ክባሃል ዝካኣል እዩ። ምኽንያት ናይዞም ተርእዮታት እዚኣቶም ድማ፡ እዚ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ ዝበሃል ምትእኽኻብ /ውዳብ/ እዚ ዝተነጸረ ዕላማ ኣብ ምቕማጥ ይኹን ኣብ ውዳብኡ ዘሎ ዘይንጽጽነትን ኣብ ኣሰራርሕኡን ኣመራርሕኡን ዝረኣ ዘሎ ዘይስጥምትን፡ ናይ ዝምድና ፖሊሲኡ ኩነታትን ዝብገሱ ምዃናም ብቐለሉ ምርጻእ ዝካኣል እዩ።

ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይአክል” ብሓፈሻ ዝበዝሐ ኣባል /ኣካል/ ክበሃል ዝካኣል፡ ኣብዚ ዝካየድ ዘሎ ህዝባዊ ቃልስና እቲ “ይአክል ምልኪ ይፍረስ ደምክራሲ ይንገስ” ዝብል ጭርሖ ተሓንጊጦ ኣንጻር ከዳዕን ገባትን ስርዓት ህግደፍ ዘካይዶ ዘሎ ሓፈሻዊ ቃልሲ ከም ዘለዎ ኮይኑ፡ ዕላምኡን ዕማማቱን ኣነጻጽ ምስ ተቐውምቲ ኣካላትና ተዛሚዱን ሓቢሩን ክዓምም ዝግበእ መደባትን ዝምድንኡን ግን ገና ዝተነጸሩን ዝተማሓየኹን ኣይኮነን ዘለዉ። እዚ ከምዚ ኢሉ እንከሎ ግን ኣብዚ ጊዜ ኣብ ውሽጡ ዝተወሰኑ ኣባላት/ውዳባታት/ ነዚ ጸረ ገባቲ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ምክያድ ዝርከብ ዘሎ ህዝባዊ ሓርነታዊ ቃልስና፡ ንክዕወት ካብኡም ዝድለ ኩሉ-መዳያዊ ኣስተዋጽኦ ናይ ቃልሲ ክገብሩን ምስ ተቐውምቲ ፖለቲካዊ ውድባትን ካልኣት ኣካላትን ተደጋጊፎም ክቃለሱ ዝገልጹን ዝቃለሱን ውዳባታት ይፍጠሩን ይግብዩን ኣለዉ እዮም።

እቲ ዝበዝሐ ኣካል ናይቲ ምትእኽኻብ ግን ንነበሱ ከም ብሕታዊ ወኪል ናይ ህዝባዊ ቃልስና ገይሩ ስለ ዝወሰድ፡ ፖለቲካዊ ውድባት ኣብ ዝሓለፈ መስርሕ ቃልሲ ከም ዝፈሸላ፡ ንብሕጃውን ተቃላሲን ክዕወታ ከም ዘይክእላ፡ ንካለኣት ተቃላሲቲ ኣካላትናውን ብተመሳሳሊ ትሑት ግምት እናሃበ፡ ኣብዚ ጊዜ ኣንጻር መላኽፊ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ዝካየድ ቃልሲ ተወሃሂድካ ብሓባር ንምቅላስ ዝጭበጥ ቅሩብነት ዘርኢ ኣይኮነን ዘሎ። እዚ ጥራሕ ዘይኮነስ ካብቲ “ኣነ ወኪል ህዝቢ እየ” ዝብል ጌጋ ሚዛን፡ እናተበገሰ “ህዝባዊ ምንቅስቃሴ ወኪል ናይ ህዝቢ ስለ ዝኾነ ፖለቲካዊ ውድባት እየን ናብ ጽላል ህዝባዊ ምንቅስቃሴ ክኣትዎ ዘለወን” ዝብል ግጉይ ፖለቲካዊ መርገጺ ብምሓዝ ገና ይዋሳእ ብምህላውን ኣዝዩ ዘተሓሳስብ ጉዳይ እዩ።

እዚ ሰፊሕ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ እዚ ብስም “ንሕና ንፖለቲካዊ ስልጣን እንቃለስ ኣይኮናን፡ ዝኾነ እምነትን ፖለቲካዊ ድሕሪ ባይታን ዘለዎ ኣብ ቀጽሪ ህዝባዊ ምንቅስቃሴና ዓሲሉ ክነጥፍ ይኸእል እዩ” ብዝብል ለዋህነት፡ ዝተነጸረ ፖለቲካዊ ዕላማ ምሓዝ እናተጸገመ፡ ኣንፈተ-ጉዕዝኡ እናተደዋወሰ ድንግርግር ዘይተፈልዮ ኩነታት ከሕልፍ እዩ ዝግደድ ዘሎ። ብምዃኑ ድማ ኣብ ዕላምኡ ንጽርነት ዘይብሉ እናኾነ፡ ኣባላቱ ብሓደ ፖለቲካዊ እምነትን ጭርሖን ሰጢዞም ናይ ምንግዝ ተኸእለኦም እናተዳኸመ ክኸይድ ዝግደደሉ ኩነታት እዩ እናዓበዩ ዝኸይድ ዘሎ ክባሃል ዝካኣል እዩ።

ዝምድንኡ ምስ መቃልሲቲ /መሻርኽቲ/ ሓይልታት ዝምልከትውን እንተኾነ ብሰንኪ እቲ ንኩሉ ኣብ ሃገራዊ ቃልሲ ዝነጥፍ /ኣካላት/ “ኣብ ትሕተይ ብምዃን ኢኹም ክትነጥፉ ዘለኩም” ዝብል ግጉይ ፖለቲካዊ እምነቱ፡ ዋላ ምስ ዝኾነ ሓደ ኣካልውን ንጽር ናይ ቃልሲ ዝምድና ክምስርት ዘይምብቅዕ፡ ኣብቲ “ጸረ ገባቲ ስርዓት ህግደፍ እናተቃለስካ ህዝብን ሃገርን ብቐዳምነት ምድሓን” ዝብል ሓባራዊ ሃገራዊ ናይ ቃልሲ ዕማም ተርኢ እናፈኸሰ፡ ከምቲ ካብኡ ትጽቢት ዝግበረሉ ይኸውን ከም ዘየለ ንኩሉ ብሩህን ግሉጽን ዝኸውን ዘሎ እዩ።

ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይአክል” ስለምንታይዩ? ናብ ዝተፈላለዩ ጸገማት እናተሳጠሐ ንጥፊታቱ ክዝሕልን ኣብ ናይ ሰገጥ-መገጥ ምባል ኩነታት ክጽመድን፡ ምስ መቃልሲቲ /መሓዘቲ/ ኣካላት ብስነት፡ ምርድዳእን ምድግጋፍን ክቃለስ ዘይበቅዕ ዘሎ ዝብሉ ኣገደስቲ ሕቶታት ብሓላፍነት ክድህሰሱን መልሲ ክረኽቡ ዘለዎምን እዮም ዝመስለና። ምኽንያቱ እዞም ኣገደስቲ ሕቶታት ከይተመለሱ፡ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይአክል” ዝተነጸረ ዕላማ፡ ስልትን እስትራቴጂን ብምጭባጥ ተዛሚዱ ብመድረኽ ኣንጻር ብቐዕ ተቃላሳይ ሓይሊ ኮይኑ ህዝባውን ሃገራውን ናይ ቃልሲ

ግብ-አቱ ብብቕዓት ከበርካት ስለ ዘይክእል። ስለ ዝኾነ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ካብ ዘለውዎ ድኽመታትን ጸገማትን መፍትሒ እምን ንምጥቃስ ዝኣክል፡-

. ኣብ እምነትን ትርጉምን /ኣተረጓጎማን/ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ዝንጸባረቕ ዘሎ ጉድለት ዝምልከት፡- ኣብዚ መዳይዚ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ዘለዎ ተረደኦ ዝተሓናፈጸን ሕድሕዱ ዝተሃራረምን ብምጻኑ እዩ። ምኽንያቱ ህዝባዊ ምንቅስቃስ “ይኣክል” “ንሕና ንፖለቲካዊ ስልጣን እንቃለስ ፖለቲካዊ ውድብ ኣይኮናን” ይብል ብሓደ ገጽ፡ ቦቲ ካልእ ገጽ ድማ፡ “ንመላኺ ስርዓት ህግደፍ ተቐላሲ ብምውጋድ ፖለቲካዊ ስልፍታት ተወዳዲረን ብምርጫ ስልጣን ዝሕላሉ ፖለቲካዊ ባይታ ክምድምድ /ክፈጥር/ እዩ” ዝብል ግጉይ እምነት ምሓዙ።

. ምስ መቐለቲቱ ክህልዎ ዝግባእ ዝምድና ኣብ ዝምልከት እምነት ድማ፡ ኣብ ህልውናን ተራን ፖለቲካዊ ውድባትን ካለኣት ተቐላሲትን ኣይኣምንን ኣይቅበልን፡ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ብኣንጻሩ ናብ ህዝባዊ ምንቅስቃስ /ናብኡ/ ክኣትዎ ኣለወን ዝብል እዩ ብእምነት ዝገልጽ። በዚ ምኽንያት ህዝባዊ ምንቅስቃስ ዕላምኡ ኣነጻጽ ኣብ ምሓዝን ዝምድናታቱ ምግላጽን ካብ ዘለዎ ዝተሓናፈጸ ተረደኦ ዝብገስ ምስ መን ተዛሚዱን ተደጋፊን ኣንጻር ናይ ሓባር ጸላኢ /ህግደፍ/ ይቃለስ ዝተነጸረ እምነትን ፖሊሲን ስለ ዘይብሉ መሰረታዊ ድኽመት ኣለዎ እዩ። እዚ ጥራሕ ዘይኮነስ ተቐወምቲ ኣካላትና ተኣማሚናምን ተደጋጊፎምን ንክይቃለሱ ኣብ ምግባርውን ክም ዝኾኑ ተቐወምቲ ኣካላትና ናይ ገዛእ ርእሱ ኣሉታዊ ተራ ዝጸወት ዘሎ እዩ።

. ካልእ ካብዚ ዝተጠቐሰ መሰረታዊ ናይ ተረደኦ ጌጋዚ ዝብገስ፡ ኣብ ውደብኡን ጽሬት ኣባልነት ምንቅስቃሱን፡ ኣብ ሓባራዊ እምነትን ጽፋፍ ውዳብን ዝተሰረተ ውዳብ ኣባል ክውንን ይኸእል ስለ ዘዩ። ማለት ዝተፈላለዩ ፖለቲካዊ እምነትን ዝንባለን ዘለዎም ባእታታትን ኣካላትን /ሓመድ-ሓፋሽ/ ኣብ ትሕቲ ጽላሉ ብኣባልነት ዝሓቆፈ ምንቅስቃስ ብምጻኑ፡ ኣባላቱ ናብ ዝተፈላለዩ እምነትን ኣንፈትን ክጥምቱን ክምርሹን ስለ ዝግደዱ፡ ህዝባዊ ምንቅስቃስ “ይኣክል” ሓድነት ምትእኸኻቡ ክዘልቕ /ክልሕልሕ/፡ ንጥፈታቱ ክዘሓሓል፡ ናይ ቃልሲ ኣድማዕነቱ ክፎኩሱን፡ ንዝተፈላለዩ ድኽመታትን ጸገማትን ክሰግሩን ይኸውን ምህላዉ እዩ።

. መንግስቲ ህግደፍ /ጸላኢ/ ልክዕ ከምቲ ናብ ካልኣት ኣንጻሩ ዝቃለሱ ፖለቲካዊ ውድባትን ስቪክ ማሕበራትን ወዘተ ንህዝባዊ ምንቅስቃስ “ይኣክል” ውን ብዝተፈላለዩ ሚላ እናተጠቐመ፡ ብወገን፡ ብኣውራጃ /ከባብያዊ/ ብሃይማኖት፡ ብፖለቲካዊ ድሕረ-ባይታን ህልውን /ሰውራት ኣባላቱን ደገፍቱን/ እናተጠቐመ ወሽጣዊ ስጦም ሓድነት ንክይህልዎን ጸገማት ክሓልክዎን ንምግባር ብዘይዕረፍቲ ዝጽዕር ዘሎ ምጻኑ ርዳኤ ስለ ዝኾነውን ፡ ህዝባዊ ምንቅስቃስ “ይኣክል” ኣብ ርእሲ ዘለውዎ ዝተፈላለዩ ድኽመታትን ጸገማትን ተደሚሮም፡ ቀሊል ዘይኮነ ብድሆታት የዕርፈሉ ከም ዘሎ ዘይስሓት ሓቂ እዩ። ብተወሳኺ ህዝባዊ ምንቅስቃስ “ይኣክል” ከም ካብ መስፍን-ርእሲ-ማላዊ ሕብረተ-ሰብና ዝበቐለ ምንቅስቃስ መጠን፡ ኩሎም እቶም ኣብ ሕብረተ-ሰብና ዝርከቡ ናይ ድሕረትን ድንቁርናን ረጃቢታት ዝመገቡ እም ሕብረተ-ሰብኣዊ ሕማማትን ጸገማትን ውን ብወድዕነቶም ከም ዝኾኑ ተቐወምቲ ኣካላትና ዝብድህዎ ምጻኖም ውን ኣብ ግምት ዝኣቱ ተርእዮ እዩ።

ህዝባዊ ምንቅስቃስ “ይኣክል” ካብ ዘለውዎ ወድዓውያንን ባዕላውያንን ድኽመታትን ጸገማትን ተናገሩ ብብቕዓት ክቃለስ ክበቐዕ እንተዳኣ ኮይኑ እምበኣር፡ መጀመርያ ኣብ ትርጉምን ዕላማን ናይ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ምስ ውድዕነት፡ መድረኽን ግዜን ቦታን ብምዝማድ ዝተነጸረ ፍልጠት ክጭብጥን፡ ከወውቶም ዝደሊ ዕላማታትን ከምኡውን ምስ መቐለቲቱ ክፈጥሮም ዝግብኦ ዝምድናታትን እዉጅ ብዝኾነ ኣገባብ ክቐምጥን ይግበኦ።

ትርጉም “ህዝባዊ ምንቅስቃስ” ኣብ ሃርናን ህዝባዊ ሓርነታዊ ቃልስናን ቅድሚ ሕጂ ብግብ-እ ዝፍለጥን ዝተገልገልናሉን ውዳብ ስለ ዘይኮነ ትርጉሙ ከምዚ እዩ ኢልካ ብምልኣት ንምግላጽ ዝኸብድ እኳ እንተኾነ፡ ከምቲ ዝተፈላለዩ ምሁራት ዝገልጹዎ፡ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ፖለቲካዊ ናይ ሃገርም ዘበግሶ ምንቅስቃስ ምጻኑ፤ ግን ካኣ ንፖለቲካዊ ስልጣን ዘይዋዳደር ናይ ህዝቢ ጥርናፊ /ምትእኸኻብ/ እዩ። ዕላምኡ ካኣ ኣብ ፖለቲካዊ መዳይ ህዝቢ ንምንቃሕን ንምብርባርን ጠቐሙ ክፈልጥ ንምግባርን ዝማእከሉ ኮይኑ፡ ብተወሳኺ ናይታ ሃገር ስርዓት /መንግስቲ/ ንህዝቢ ዝጠቅም ፖለቲካዊ ውሳኔ ክውስንን ንህዝቢ ክገልግልን ጽልዋን ተጽዕኖን ዝፈጥር ህዝባዊ ምንቅስቃስ ምጻኑ እዩ ዝግለጽ።

እዚ ትርጉምዚ ከም ሓፈሻዊ ትርጉምን ፍልጠትን ናይ ውደባን ኣገልግሎትን እንተዳኣ ወሲድና፡ ምስ ጭቡጥ ኩነታት ህዝባዊ ቃልስና ኣዛሚድና ክንርእዩን ክንግልገለሉን ግድን ስለ ዝኾነ፡ ዕላማን ተሳትፎን ናይ ህዝባዊ ምንቅስቃስ “ይኣክል” እንታይ ክኸውን ከም ዘለዎን ብከመይ ኣገባብ ክቃለስን ህዝባዊ ቃልስና ንምዕዋት ንጥቀመሉን ዝብሉ ነጥብታት ምርኣይ ኣገዳሲ እዩ ዝኸውን። ወድዓዊ ኩነታት ሃገርናን ብሕሱም ዝገዝእ ዘሎ ኣረሚናዊ መንግስትን ብጥንቃቄ ክንመዘን እንከለና፡ ንውጹዓት ህዝብታትና ብቀንዱ ጨፍሊቕ ዝሓዘን፤ ጥርናፊ

ህዝባዊ ምንቅስቃሴ ይኹን ናይ ሓፋሽን፣ ሞያን፣ ጾታን፣ ማሕበራትን ውዳበታትን ዘየፍቅድ እዩ። እተን ኣብ ኤርትራ ዘለዎ ዝተፈላለዩ ውዳበታትን ማሕበራትን ውን እንተኹስና ብተግባር ስማውያንን ናይ ገዛእ ርእሰን ዕላማን ነጻ ወደባን ዘይብለን፣ ዕላመኣን ንምዕዎት ክነጥፋ ዕድል ዘይብለንን፣ ብእንጻሩ ናይቲ ኣረሜናዊ ስርዓት ግዱዳት ኣባላትን ፍጹማት ኣገልገልትን እየን።

ስለዚ በዚ መንጽርዚ ክንርኢ እንክለና፣ ውዳበ “ህዝባዊ ምንቅስቃሴ” ይኹን ካልኣት ውደባታትና ኣብ ውሽጢ ሃገርና ብወግዒ ክህልዉን ከንጥፉን ዘኸኸል ስርዓትን ወድዓዊ ኩነታትን ዘየለ ምዃኑ ብቀሊሉ ምርዳእ ዝካኣል እዩ። እዚ ከምዚ ኢሉ እንክሎ፣ ኣብዚ ግዜዚ ኣብ ዝተፈላለዩ ወጻኢ ሃገራት ብሰፍሓት ዝነጥፉ ዘለዎ ህዝባዊ ምንቅስቃሳት፣ ካብ ስነ-ፍልጠታዊ ትርጉም ናይ ህዝባዊ ምንቅስቃሴን ወድዓዊ ኣተሃላልዎ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ሓርነታዊ ቃልስናን ተቃዋሚቲ ኣካላትናን ኣዛሚድና ክንርኢ እንክለና፣ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይኣክል” ይኹን ተቃዋሚቲ ፖለቲካዊ ውድባትን ስቪክ-ማሕበራትን ናይ ሓፋሽን ሞያን ማሕበራትን ኣብ ወጻኢ ሃገራት ብምዃን ቀዳምነት ሂበን ተወሃሂደንን ተደጋጊፊንን ክቃለሳሉ ዘለዉን እዩናዊ ናይ ቃልሲ ፖለቲካዊ ዕላማ፣ ሃገርናን ህዝብታትናን ካብ ውድቀትን ምብትታንን ንምድሓንን ልዑላውነቶምን ቀጻልነቶምን ንምውሓስን ዝግበር መሪር ቃልሲ እዩ።

ብምዃኑ እዩ ድማ ኣብ ወጻኢ ሃገራት ዝርከባ ዝተፈላለዩ ስቪክ-ማሕበራትን ውደባታትን /ፎርማትን/ ገለ ክፋል ኣባላት ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይኣክል”ን ኣገደሱቲ ውልቀ ሃገራውያንን... ምስ ፖለቲካዊ ውድባትን ሰልፍታትን ብብውዳበኣም ብብዓቕምም እናተሓባበሩ ኣንጻር ጨፍላቂ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ምቅላስ ዝርከቡ ዘለዉ። ስለዚ በዚ ቅኑዕን ሓላፍነታውን ናይ ቃልሲ መንጽርዚ ክንርኢ እንክለና እምበኣር፣ እቲ ኣብ መብዛኤትኡ /ዝግበየ/ ክፋል ናይ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይኣክል” “ፖለቲካዊ ውድብ ኣይኮናን፣ ፖለቲካዊ ስልጣን ንምሓዝ እንቃለስውን ኣይኮናን” ዝብል ግጉይ ርእይቶ ብምሓዝ ብሓደ ገጽ፣ በቲ ካልእ ገጽ ድማ “ዝኾነ ፖለቲካዊ ውድብ ይኹን ካልእ ምንቅስቃሳት ናብ ትሕቲ ጥርናፊ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይኣክል” እዩ ክጥርነፍ ዘለዎ” ዝብል ወድዓውነት ዘይብሉን ግጉይን ሓሳብ ምዃኑ ብቐሊሉ ምርዳእ ዝካኣል እዩ።

ስለዚ እቲ ኣብ መብዛኤትኡ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይኣክል” ዝርከብ ዘሎ ናብ ጥርናፊና እተዉ ዝብል ዘይሓጋዚ ፖለቲካዊ ግንዛብን፣ ንዕኡ ተኸቲሉ ዝረከ ዘሎ ተሓባቢርካ ክትቃለስ ዘይምድላይን ዘይሓጋዚ ኣካይዳን፣ ምስ ወድዓውን ታሪኻውን ኩነታትን ግዜን ብምዝማድ ክእረምን ክመዓራረን ዘለዎ ጉዳይ እዩ። እዚ ማለት ካኣ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይኣክል” ብሓፈሻ ኣብ ትርጉምን ዕላማን ናይ ህዝባዊ ምንቅስቃሴን፣ ጽሬት ውድብኡ /ጥርናፍኡ/ን ምስ መቃልሱቲ ተቃዋሚቲ ኣካላትን ኣብ ዝምልከቲ ኣገደሱቲ ነጥብታት፣ ምስ ህልዊ ወድዓዊ ኩነታት ኣዛሚዱ ዘለውዎ ድኽመታትን ጉድለታትን ክፍትሽን ክእርምን ይግባእ።

ምክንያቱ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይኣክል” ዘለውዎ ጉድለታት ገምጊሙ ከይኣረመ ተጠናኺሩ ክቃለስ ስለ ዘይክእል እዩ። እዚ ጥራሕ ዘይኮነስ፣ ናይ ተቃዋሚቲ ኣካላትና ዓቕሚ ብምትሕብባር ክካየድ ዝግበኦ ሓባራዊ ቃልስና ኣድማዕነት ክንእስ ስለ ዝገብርን፣ ብቐንዱ ድማ ህዝባዊ ቃልስና ክንተትን ናይ ህዝብታትና ጭቆናን ሕሰም-መከራን ክኸብድን ዕለተ-ዓወትና ክደናጎን ኣብ ምግባር ናይ ገዛእ ርእሱ ኣሉታዊ ተራ ዝጸወት ስለ ዝኸነውን እዩ። ስለዚ ህዝባዊ ምንቅስቃሴ “ይኣክል” ምእንቲ ነብሱ ኣጠናኺሩ ህዝባዊ ቃልስና ኣብ ምዕዎት ኣድማዒ ናይ ቃልሲ ግደ ከበርክት ንክበቅዕ፣ ዘለውዎ ጉድለታት ፈቲሹ መፍትሒ ብምግባር ክቃለስ መተካእታ ዘይብሉ ሓጋዚ ናይ ቃልሲ ሚላ ስለ ዝኾነ ክጥቀመሉ ንህዝብን ሃገርን ናይ ምድሓን እዩናዊ ቃልስና ጠቓሚ እዩ ዝኸውን።

ከነደንቕ ኮነ ክንኩንን፣ ሚዛናውያንን ምክንያታውያንን ንኹን፣

ኣብ ኩሉ ሕብረተ-ሰብ ገለ ነገራት ሰሚዕካን ርኢኻን ምድናቕን ምኹናን ካብ ቀደም ዝነበረ፣ ሎሚ ዘሎ፣ ንቕድሚትውን ዝቕጽል ልሙድ ነገርዩ። ብፍላይ ብዓይኒ ህዝብን ሃገርን ጽቡቕ ንዝገበረ ከተደንቕ ከተተባብዕ ቅቡልን ኣወንታውንዩ። ሕማቕ ንዝገበረ ክትነቅፍ ክትኩንንውን ከምኡ። ካብ ባዶ ተበጊስካ ኣድናቕት፣ ካብ ባዶ ተበጊስካ ድማ ምንቃፍ ምኹናን ግን ብዝኾነ መዕቀኒ ቅቡልነት የብሉን። ስለምንታሲ ኣሉታዊ ምበር ኣወንታዊ ኣበርክቶ ስለዘይብሉ። ክኸውን ዘለዎ ምበኣር ብኣፍልጦ ብንቕሓት ምክንያታዊ ብዝኾነን ሚዛኑ ብዝሓለወን ኣገባብ ከተደንቕን ክትኩንን ምብቃዕዩ። ብምክንያት ከተደንቕ ከተመገስ ናይ ጥዑይን ብሱልን ኣተሓሳስባ ነጸብራቕዩ። ከምኡውን ብምክንያት ምኹናን ምንቃፍ ብተመሳሳሊ ናይ ጥዑይን ብሱልን ፖለቲካዊ ኣተሓሳስባ ምልክቶዩ። ብድድ ኢልካ ብስምዒት ብይመስለኒ ይብሉ ስለዘው ብሃውራ ናይ ኣድናቕትን ኩነቲን ርእይቶ ክትህብ ግን ምሕረት ይኣዝዝ ዘብል ከቢድ ፖለቲካዊ ሕማምዩ።

ፖለቲካዊ ኩነታት ኤርትራ አብዚ መድረኽዚ፡ ከተመኸኒየሉን ክትሓብኡን ኣብዘይከአለሉ ደረጃ በጹሑ ምድምማጽን ምምዝዛንን ርሒቑ፡ ውህደት ሓሳብ ስኢኑ ይጽገም ኣሎ። ከምዚ ዓይነት ፖለቲካዊ መርህ ምህላውን ሓሓሊፉ ዝረአ ዝርገተ ሓሳብን ከመይ መጸኡ? ካብ ባህልን ልምድን ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ዝብገስ ድዩ? ወይስ ካልእ ዝተወደበ በዓል ቤት ኣለዎ? ዝተወደበ በዓል ቤት እንተሃልዩ መንዩ? ንምንታይ ዕላማኸ? ዝብሉ ሕቶታት ምልዓልን ርጡብ መልሲ ንምርካብ ነገራት ምጽናዕን ምምርጫን የድሊ።

ፖለቲካዊ መርህ ምጥፋእን ዘይውሁድ ዝርገተ ሓሳብን ኣብ ሓጺር ግዜ ዝኸሰት ናጤባ ኣይኮነን። ንድሕሪት ዝመልስ ነዊሕ ድሕረ ባይታዊ ሰረት ዘለዎ ዛዕባዩ። ብሓጺሩ እዚ ናይ ሎሚ መርህ ኣልቦ ዝርገተ ሓሳብ መሰረቱ ኣብ ሰውራ ኤርትራ ሰፊኑ ናይ ዝነበረ ጸረ ደሞክራሲያዊ ኣተሓሳስባታትን ድሕረትን ኣሰራቱ መለኡ ናይ ዘይተወገደ ነጸብራቕ እዩ። ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ክብገስ እንከሎ፡ ፍትሓዊ ሕቶምበር፡ ብዝተነጸረ ስትራቴጂን ስልትን ዝምራሕ ፖለቲካዊ መርህ ወኒኑ ከም ዘይጀመረ ምርጻእን ምቕባልን ጽቡቕዩ። ኣብ መስርሕ ደሞክራሲያዊ ኣተሓሳስባ ክዓቢ ዝተገብረ ጸዕርታት ከም ዘይተዓወተውን ኣየከራኸርን። ዘይተዓወተሉ ምክንያት ከኣ፡ ኣብ ሜዳ ኤርትራ ላዕለዎይ ኢድ መን ሓዘ ዝብል ናይ ትምክሕትን ጽብትን ኣረኣእያታት ናብ ዝረጋሕሉ ሜዳ እዚ ኣተሓሳስባ እዚ ቦታ ከም ዘይረኸበ /ከም ዝተቆጽየ/ ነቲ መስርሕ ክከታተል ንዝጸንሐ ኩሉ ስውር ኣይኮነን።

ስለዚ ከኣ ኣብ ዝተፈላለዩ መድረኻት ቅኑዕ ደሞክራሲያዊ ኣረኣእያ ክተሓዝ ፡ ካብ ዘይውሁድ ዝርገተ ሓሳብ ናብ ውሁድ መትከላዊ ፖለቲካዊ ኣረኣእያ ከቕንዑ ዝጸዓሩ ተቐለሰቲ፡ ብትምክሕታውያንን ጸብብትን፡ ተሃሪሞም ክዕወቱ ከም ዘይካኣሉ ዝፍለጥ እዩ። ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝተቃለሱ ተጋደልቲ ብትምክሕታውያንን ጸብብትን እምነቶም ከቢድ ዕንቅፋት ዘጋጠሞ እኳ እንተኾነ፡ ደሞክራሲያዊ ትሕዝቶ ዝነበሮ ፖለቲካዊ ኣረኣእያ ግን እነሆ ህያው ኮይኑ ይቕጽል ኣሎ። ብደሞክራሲያዊ ኣገባብ ዘይመሓደር ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳባዊ ፍልልይ ዘይነበሮ ኣብ መንጎ ተሓኤን ህግሓኤን ዝተኸየደ ኣዕናዊ ደማዊ ኩናት ሕድሕድ ግጉይ ኣገባብ ኣፈታትሓ ካልኣዊ ግርጭት ሓደ ካብ መግለጺኡ መርኣያ ምኻኑ ኣየከራኸርን። እዚ ከኣ ብርግጽ ካብ ናይ ምክእኣል ምትሕግጋዝን ባህልን ልምድን ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ዝመንጨዎ ከም ዘይኮነ ምርጻእ ይካኣል።

ባህልን ልምድን ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ድሕረ-ባይትኡ መስፍነ-ርእሰ-ማላዊ ኣተሓሳስባ ምኻኑ ከይዘንጋዕና፡ ብቀንዱ ግን፡ ምስ ህንጻትን መዕበያን ፖለቲካዊ ውድባት ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ባህርን ብቕዓት ኣመራርሓ ኣካላት ከኣ ብፍላይ ኣተሓሳስባኻ ዝረአ እዩ። መዕበያ ፖለቲካዊ ውድባት ኤርትራ ማዕረቲ ሃገራውነት፡ ሓርበኝነት ንምስራጽ ዝተገብረ ትኸረትን ጸዕርን፣ ህዝባውነት፣ ደሞክራሲያውነት፣ ፍትሓውነት፣ ግልጽነት፣ ህዝባዊ ኣክብሮት፡ ሕጋውነት፡ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብን ነገራት ብኣወንታን ኣሉታን ናይ ምምዛን ብስለት ዝመለለይኡ ፖለቲካዊ ንቕሓት ኣብ ተጋደልትን ህዝብን ንምስራጽ ዝተታሕዘ መደብን ዝተገብረ ጸዕሪ ውሱን ኣብ ርእሲ ምኻኑ እቲ ዝርካቡ ካብ ክለሱ ሓሳባዊ ምኻን ሓሊፉ ብተግባር ክስራሓሉ ዝተበቐዐ ኣይነበረን። ነይሩ እንተተባህለ ከኣ፡ ቀጻልነት ብዘለዎ ዝተታሕዘ ዛዕባ ነይሩ ኢልካ ንምዝራብ ዘጸግም እዩ። ካብ ፖለቲካዊ መርህ ክውለድ፡ ብፖለቲካዊ ስትራቴጂካዊ ውጥንን ንቕሓትን ድማ ክምራሕን ክግራሕን ዝግባእ፡ ስልታዊ መሳላጥያ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብ ዝኾነ፡ ወተሃደራዊ ሓርበኛዊ ስምዒት፡ ቅንዕናን ብስለትን ብዝገደሎ ኣገባብ ከምቲ “ቅድሚ ምራኽ መስከብ” ዝበሃል ቅድሚት መጸኡ፡ ንፖለቲካ ዝህድድ ገዛኢ ኣተሓሳስባ ክኸውንዩ ተገይሩ። ዛጊት ህግደፍ ዝኸተሎ ዘሎ ወተሃደራዊ ኣተሓሳስባን ምሕደራን ካኣ መቐጻልታኡዩ።

ግቡእ ፖለቲካውን ደሞክራሲያውን ህንጻት ዝጎደሎ ብወሳኒ መልክዑ፡ ብወተሃደርን ወተሃደራዊ ሓርበኝነትን ኣተሓሳስባ ዝተዓብለለ መዕበያ ወይ ምልመላ፡ ነዊሕ ዝጠመተ ደርባውን ፖለቲካውን ስነ-ሓሳባዊ መትከላዊ መርህ ሰረተ-እምነቱ ገይሩ ክሰርሕ ትጽቢት ኣይግበርን። ምክንያቱ ነገራት ካበዩናይ ኩርናዕ ይመጽኡ ኣለው፡ ጠቐምቲ ድዮም ጎዳኢቲ፡ ብርግኣትን ሓላፍነትን ክመሚ ባህሪኡ ብዘየገድስ ፖለቲካዊ ዓቕሙ ደርባዊ ባህሪኡን ኣየፍቅደሉን። ስለዚ ከኣ ድሌትን ክውንነትን ከዩመዛዘነ ብግዚያዊ ስምዒት ብሃውራ ዝምራሕ ክኸውን ናይ ግድንዩ። ገዛእ ርእሱ ልክዑ ኣይፈልጥን። ገዛእ ርእሱ ልክዑ ዘይፈልጥ ከኣ፡ ናይ ካልኣት ባህሪ፣ ፖለቲካዊ ኣንፈት፣ ማሕበራዊ መሰረት፣ ዝኸተልዎ ሜላ፣ ናይ ምትግባር ዓቕምን ባህልን፣ ሚዛናዊ ብዝኾነ ክፈልጥ ኣይክእልን።

አሰላፋ ፖለቲካዊ ሓይልታት መን ምስ መን ብኸመይ ዝበለ ፖለቲካዊ መስመር ገምጊሙ ተንቲኑ ንጹር መርገጽ ክወስድ ኣይከሰብን። ብትምክሕቲ ድዩ ብጽበት ካብቲ ተመልሚሉ ዝዓበየሉ ድሑር ኣተሓሳስባ እናተበገሰ፡ ንሱ ዝብሎን ዝገብሮን ኩሉ ንህዝብን ሃገርን ዝጠቅም ቅነዕ፡ ብካልኣት ዝተሓዘ መርገጽ፡ ዝወሃብ ኣስተምህሮ፡ ዝግበር ንጥፊታት ከኣ፡ በታኒ ኣዕናዊ ትሕቲ ሃገራዊ ዝብል መሰረት ዘይብሉ ተረድኦ ብምሓዝ፡ ሓላፍነት ብዝጎደሎ ኣገባብ ብጃምላ ዘደንቅን ዝኹንንዩ ዝኸውን። ኣብ ዓውደ ፖለቲካ ብጃምላ ምድናቕ ኮነ ምኹናን ድማ ብዝፈኸሰ ቃል መግለጺ ዘይፖለቲካዊ ብቕዓትዩ። ብተግባር ከም ሃገር ኣጋጢሙና ዘሎ ኩሉ ሽነኻዊ ቅልውላው ከኣ ጽዑቕ መግለጺ ናይዚ ተርእዮ እዩ።

ምእርናብ ኣብዩ ብሓደገኛ ኣንፊት ዝሕምቡዎ ዘሎ ፖለቲካ ኤርትራ ኣብቲ መጀመርያ ስእነት ዓቕምን ተመክሮን ዝወለደ ጸገም ክክብሮ ከም ዝኸእል ንምግማት ይከኣል። ሃገር ካብ ባዕዳዊ መግዛእቲ ነጻ ክትወጽእ፡ ህዝቢ ድማ ዋና ሃገሩ ክኸውን ዝብል ሰናይ ድሌት ዝዓብለሎ ሓርበኝነት ምበር፡ ነዊሕ ዝጠመተ ስትራቴጂን ስልትን ሓንጻጽ፡ ዜጋታት ፖለቲካዊ ዓለም ብግቡእ ከንብቡ፣ ብህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ኣረኣኢ ክህነጹ፡ ብንጹር ፖለቲካዊ መርህ ተገዚኦም ዝኸድሉ ጥጡሕ ባይታ ናይ ምፍጣር ዓቕምን ብቕዓትን ከምዘይነበሮ እወ ንምግማቱ ኣየጸግምን። እቲ ካብ መጀመርያ 70ታት ብፖለቲካዊ ድሕረት ዝተወልደ፡ ካብ መጀመርያ 80ታት ድማ ብደማዊ ኩናት ሕድሕድ ሜዳ ኤርትራ ዝበሓተ፡ ካብ 1991 ክሳብ ሎሚ ን29 ዓመታት ብቕልጽሙ ህዝቢ ዝገዝእ ዘሎ ጸረ-ህዝቢ መንግስታዊ ጉጅለ ግን፡ ብኣጋጣሚ ዘይኮነ ብፖለቲካዊ ውጥን ኤርትራዊ ፖለቲካዊ ኣተሓሳስባ፡ ብቀሊል ከምዘይእርከብ ኮይኑ ክዝረግ ብደይ መደይ እናሰርሐ መጺኡን ገና ይሰርሕ ኣሎን።

ዜጋታት ብትምክሕትን ጽበትን ድሑር ኣረኣኢያታት ሕድሕዶም እናተራግሑን እናተተፋኑን ክነብሩ ኣንገሁ ወፊርሎዮ። ብፍላይ ካብቶም ኣብ ህግሓኤ/ህግደፍ ፖለቲካዊ ሀ ሁ ዝጀመሩ ዜጋታት፡ ብርክት ዝበሉ ብጸቢብ ሃገራዊ ስምዒት ዓዊሮም፡ የማን ጸጋም ዘይርኡ ዘይተኣማምኑ ድኹዒ መላኸን ተበላጽን መሪሕነታዊ ጉጅለ ኮይኖም ከገልግሉ ብዝገብርዮ ቀሪጽዎም። ካብ ላዕሊ ኣውግዙ ወይ ኮንኑ ዝብል መምርሒ እንተወሪድሎም ብዘይ ሕቶን ርእይቶን ከውግዙን ክኹንን፣ እሰሩ ቅተሎ እተተሃላልዎም ብጭካኔ ክፍጽሙ፡ ኣድናቕትኩም ግለጹ ኣሞኑሱ ምስ ዝበሃሉ ከኣ፡ ዝተባህልዎ ክገብሩ ምበር፡ ከም ሰባት ሓሲቦም መዚኖም ከምዘይኸዱ ንምግባር ብመደብ ከይሰልከዮዮ ጽዒቱ፤ ተዓዊቱዮ ድማ።

ኣብ መዓስከር ሳዋ ዝካየድ ትምህርቲ /ኣተምህሮ/ መንእሰይ ወለዶ ብጸረ ህዝብን ጸረ ደሞክራሲን መዕነዊ ሃገር ብዝኸነ ኣተሓሳስባን ክምልመላን ዝተገብረ፡ ንሕብረ-ብሄራውን ሃይማኖታውን ባህላውን ብዙሕነት ህዝብታት ኤርትራ ዝኸሕድ “ሓደ ልቢ ሓደ ህዝቢ” ብዝብል ብትምክሕቲ ዝተላዕጠጠ ዓማጣሪ ኣረኣኢያን ጽዑቕ መግለጺ ናይዚ ጨፍጫፊ ስርዓት እዚ ሓደ መርኣዖ እዩ። ተቓውሞ ኣንጻር ጉጅለ ህግሓኤ/ህግደፍ ካብ ቅድሚ ነጻነት ዝነበረኻ እንተኸነ፡ ድሕሪቲ ኣብ 2000 ዓ.ም ዘጋጠሞ ከቢድ ወተሃደራዊ ስዕረት ከም ውጽኢቱ ኣብ 2001 ኣብ ማይ ቤቱ ዝጀመረ ጽገናዊ ለውጢ ዝጠለብ ፖለቲካዊ ነቃዕን፣ ንጹርነት ፖለቲካዊ ኣረኣኢያኡ፡ ስጥመት ውደባኡን ውህደቱን ብዘየገድስ፡ ድምጺ ደምበ ተቓውሞ ክስሰን ክሰፍሑ፡ ጉጅለ ህግደፍ ከኣ ካብ ስነ-መጎት ሓይሊ ወጻኢ ካልእ ምስ ህዝቢ ዘረዳድኦ ፖለቲካዊ ቋንቋ ከም ዘይብሉ ዘግሃደ ዕርቃኑ ዝወጽኡሉን ኩነታትዮ ማዕቢሉ።

ካብ መፋርቕ ዓመተ 2018 ንነጀው ከኣ እቲ ጉጅለ ኣብ ልዕሊ ዜጋታት ኤርትራ ዝፍጽሞ መሰረታዊ ጥሕሰት ሰብኣውን ደሞክራሲያውን መሰላት ከይኣክል፡ ብውልቀ መላኸ መራሒኡ ኣቢሉ፡ ኣብዚ ዝሓለፈ ርብዒ ዘመን ከም ህዝቢ ኣይከሰርናን ብምባሉን ልኡላውነት ሃገር ኣብ ሓደጋ ዘሳጥሕ ቃላትን ወስታትን ከንጸባርቕ ብምጅማሩ ብፍላይ ኣብ መንእሰያት ሰፊሕ ተቓውሞ ፈጠሩ። ልክብ ከምቲ ድሕሪ ውድቀት ስርዓት ሃ/ሰላሴ ኣብ መላእ ኤርትራ ዝተራእዩ ዋሕዚ መንእሰያት ናብ ሰውራ፡ ካብ መፈርቕ 2018 ንነጀው ደምበ ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ኤርትራ ንነዊሕ ዓመታት ክሰርሓሉን ትጽቢት ክገብረሉን ዝጸንሑ፡ ብተሳትፎ መንእሰያት ከዕለቕልቕ ኮይኑ።

ነዚ ዓቢ ዓውቲዚ ዝተመልከተ ኣብ ትሕቲ መጻውዒያ ህግደፍ ዝርከብ ህዝቢ ድማ ተስፋ ለውጢ ገይሩ ፍርሒ ንምውጋድ ፍንሕንሕ ክብል ጀሚሩ። ንካድራትን ኣመሓደርትን ህግደፍ ብግልጺ ብቐጠዐ፡ ኣጋጊኹምና፣

አሚናኩም ክሊድኩምና፣ ብግርህናና ሰዊድኩም፣ ወላድ መኻን ገይርኩምና፣ አድኪኹምና፣ ምስ ዘይመባእስትና አባኢስኩምና፣ ትሕቲ ማሕበረ-ሰብ ዓለም አውራጅኩምና ክብሎም ከም ዝጀመረ፣ ዝሓለፈ ምድንጋርን ተሃዲድን ይኣክል ኢሉ ሕቕኡ ሂብዎም ከም ዘሎን ብዝተፈላለዩ ወገናት ዝወጹ ዘለው ጭቡጣጥ ምንጭታት የረጋግጹ።

ኣብ ውሽጢ ሃገርን ካብ ሃገር ወጻኝን ሰብአዊ ክብረተይ ተደፊረ፣ ደሞክራሲያዊ መሰላይ ተነፊገ፣ ሕድሪ ሰማእታት ተራኹሱ፣ ልኡላዊ ግዝኣት ናብ ዋጋ ዕዳጋ ይቐርብ ኣሎ ዝብል ለውጢ ዝጠልብ ድምጺ ብሰፊሑ ይስማዕ ኣሎ። እዚ ኣብ ቀረባ ዝጀመረ ሰፊሕ ድምጺ ተቓውሞን ግብራዊ ንጥፊታትን ብመንጽር፣ ህዝብታት ኤርትራ ብዝተናወሐ ብረታዊ ቃልሲ ምምጻእም ክረኣ እንከሎ፣ ሎሚ ዘይኮነስ ካብ ጽባሕ ረፈረንዶምዩ ክጀመር ዝከበር። ልዕሊ ክልተ ዓሰርተ ዓመታት ብመን ከማኻ ባዶ ስብከትን ጭብጢ ዘይብሉ ኣብ ተራ ፈጠራዊ ጽልኢ ዝተመሰረተ ግዳማዊ ጽልእን ተጻብኣን ጅሆ ተታሒዞ ጸኒሑ። ከም ውጽኢት ናይዚ መደናገሪ ወፍሪዚ፣ ገለ ንውሽጢም ከምብቡ ዘይተዓደሉ ወገናት፣ መንግስትና ፈታውን ሓላይን ህዝቡዩ፣ ግዳማዊ ምትንጃል፣ ዕንቅፋት ዝፈጥረሉ ዘሎ፣ ንተዓገሶ፣ ንጸመም፣ ልቢ ነዕቢ፣ ግዜ ንሃቦ፣ ሕድሪ ሰማእታት ከይንጠልም፣ መስዋእቶም ከይነራኸስ፣ ጸላእቲ ከይሰምዑናዎ ከይሕገሱ ...ወዘተ ብዝብል የዋህ፣ ግን ከኣ፣ ብፖለቲካዊ ነብስ ቅትለት ዝግለጽ ግጉይ ተረድኦ ንዘይድነቅ ከደንቐ ንዘይኮነን ድማ ክኹንን ብምጽናሖምን ምህላውምን ወርቃዊ ናይ ለውጥን ዓወትን ግዜ ባኺኑ።

ሕጂ ዝስማዕ ዘሎ ሰፊሕ ድምጺ ተቓውሞን ግብራዊ ንጥፊታትንውን ናይ ኣረኣኢያ ጽሬትን ናይ ኣሰራርሓ ስጥመትን ዝወነዩ ኢልካ ትንገተሉ ኣይኮነን። ንለውጢ ዘለዎ ድሌት ምስ ጭቡጥ ክውንነት ኣሃሚዱ ኣብ ምኻድ ጸገማት ከም ዘለዎ ዘመላኸቲ ብዙሓት ነገራት ይረኣዩ ኣለው። እቲ ዝረኣ ዘሎ ኣሉታዊ ጸገም ብሓደ ሸነኽ ጥራሕ ኣይኮነን። እቲ ቀላሲ መራካዊ ተራ ክጻወት ዝከበር ነባር ፖለቲካዊ ውድባት ክእርሞ ዝግባእ ጸገምውን ኣሎ እዩ። ኣብቲ ድሒሩ ዝፍጠር ዘሎ ሓድሽ ምንቅስቃሳት ክእረም ዘለዎ መርህ ኣልዕ ኣካይዳ ኣሎ። ኣብ በርገሳዊ ማሕበራት ኣሎ። ኣብ ምሁራት ኣሎ ...ወዘተ። መሰረታዊ ምንጫ ናይቲ ግጉይን ዝንቡዕን መርገጻት እዚ ካብ ትምክሕትን ጽብትን ድሑር ኣተሓሳስባታትን ጸቢብ ውልቃውን ጉጅላውን ውድባውን ረብሓታት ዘቐደመ ምጅኑ ኣየካትዕን። ገዛእ ርእሰኻ ልክዕካ ዘይምፍላጥ ዝተሓወሶ ብቃልሲ ክእረምን ክግራሕን ዘለዎ ዝብርቕርቕ ዝበለ ፖለቲካዊ ኣገንዘቦ ከም ዘሎ ምርጻእውን ዝሰገር ኣይኮነን።

ኣብ ማሕበረ-ሰብ ዓለም እቶም ቅኑዓት ብፍትሓውን ደሞክራሲያውን ፖለቲካዊ ስነ-ፍልጠት እዮም ዝምርሑን ዝነባበሩን። ፖለቲካዊ ስነ-ፍልጠት ከኣ፣ ብሓደን ዘይንጹርን ኣረኣኢያ ዘይኮነ፣ ብዓይነት ብዙሕን ንጹርን ኣረኣኢያንዩ ዝግለጽ። ኣብ ደምበ ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ኤርትራ ሓሓፊ ዝረኣ ኣተሓሳስባ ግን ብሩህን ምክንያታውን ኣይኮነን። ህዝቢ ዝምረሓሉ፣ መንግስቲ ስልጣን ዝሕዘሉን ዝመርሓሉን ህዝባዊ ሃገራዊ ቅዋም ኣብ ዘይብሉ፣ ገለገለ ብንቕሓት ይኹን ሰኣን ንቕሓት ከምቶም ኣባላት ህግደፍ ንቀታልን ዘማትን ጉጅለ ህግደፍን ጸረ-ህዝቢ ትካላቲን ዘድንቑን ዘመገሱን ወገናት ትሰምዕ። ካብ ወጻዩ ንዝተወልደ ብሄራውን ሃይማኖታውን መልክዕ ውደባ ተዓሚትካ ብትሕቲ ሃገርነት ምጽላም ምኹናን፣ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ፖለቲካዊ መስመር ንዝኸተሉ ፖለቲካዊ ውድባት ጭቡጥ መረጻእታን ኣማራጺ መተካእታን ከየቕረብካ ምጽላም ምኹናን፣ ባህሪም ህዝባዊ ድዩ ጸረ-ህዝቢ፣ ዕላማም ቅኑዕ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብ ድዩ ኣይኮነን ብደመ ነፍስ ምድናቕ ምምጻስ ካብ ዝረኣ ዘሎ ኤርትራዊ ፖለቲካዊ ጸገምዩ።

ካብዚ ንምውጻእ ምበኣር መትከላዊያን ምጅን፣ ንካልኣት ህዝባውያን ፍትሓውያን ድዮም ኣይኮነን ካብ ባህሪም፣ ዝምርሕሉ ፕሮግራምን ግብራዊ ንጥፊቶምን ተበጊስካ ብመትከል ምምዛን። ብምክንያታዊ ምድናቕ ምምጻስ። ብምክንያታዊ ምንቃፍ ምኹናን ከም ባህሊ ክተሓዝ ይግባእ። ገዛእ ርእሰኻ ኣበር ኣልዕ ብቐዕ ሓላዩ ህዝቢ፣ ንካልኣት ግን ተመንን ሳዕርን ብዘይፈለ ንኹሉ ብማዕረ ምኹናን መፍትሒ ጸገም ኣየመልክትን። ስለዚ ከነደንቕ ኮነ ከነ

መጉስ ሚዛናውያንን ምክንያታውያንን ንኹን።

ብምኽንያት መበል 59 ዓመት ዝኸሪ ምጅማር ብረታዊ ተጋድሎ ህዝብታት ኤርትራ፡

ብደሞክራያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ /ደግሓኤ/ ዝወጸ፡

ውድባዊ መግለጺ፤

ህዝብታት ኤርትራ ኣብ ካልኣይ ዙፍንት ዓለም 1941 ጣልያን ተሳዒሩ ካብ ኤርትራ ተጸሪጉ ኣብ ዝወጸሉ ነጻን ልኡላዊትን ደሞክራሲያዊት ዝኾነት ሃገረ ኤርትራ ንምምስራት ዝተኻየደ ሰላማውን ሕጋውን ኣገባብ ቃልሲ ብልዕሉ-ሓያል ሃገር ኣሜሪካን መሻርኽታን መሳርሒኦም ዝኾነ ስርዓት ሃይለስላሴን መጀመርያ ማዕርነታዊ ተሳትፎ ብዘይብሉ ፌደራላዊ ምትእስሳር፡ ቀጺሉ ንሳውን እንተኾነት ብሓይሊ /ብዓመጽ/ ኣብ ትሕቲ መግዛእቲ ኢትዮጵያ ክትወድቅ ከም ዝገበሩ ርእሰ ግሉጽ ሓቂ እዩ።

ህዝብታት ኤርትራ ንፍትሓዊ ሕቶኦም ን20 ዓመታት ዝኣክል ዘካየድዎ ሰላማውን ሕጋውን ኣገባብ ቃልሲ ከወጡትዎ ኣብ ዘይከኣልሉ ተገዲዶም ናብ ዓመጺዎ ኣገባብ ቃልሲ ክሰጋገሩ ባህርያዊ እዩ ነይሩ። በዚ ካኣዩ እቲ ብሓደ መስከረም 1961 ብተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝተኣወጀ ብረታዊ ተጋድሎ ህዝብታት ኤርትራ ብውሑዳት ሓርነታት ብመሪሕነት ስወእ ጅግና ሓምድ ኢድሪስ ዓዋተ ክሰላሰል ዝጀመረ ዕጥቃዊ ቃልሲ ሎሚ ንመበል 59 ዓመቱ ኢና እንዝክሮ ዘለና። በዚ ታሪኻዊ ኣጋጣሚ ዚ እዛ ሽግ ሓርነት ዝተወላዓትላ ታሪኻዊት ባሕቲ መስከረም እዚኣ ሎሚ ኣብ ትሕቲ ከመይ ዝኣምሰለ ኩነታት ኮይና ኢና እነብዕላ ዘለና ምርኣይ ኣገዳሲ ይመስለና።

ህዝብታት ኤርትራ ብረት ኣልዒሎም ኣንጻር ጎበጥቲ ሓይልታት መግዛእቲ ክቃለሱ እንከለዉ፡ እቲ ብሰላማውን ሕጋውን ኣገባብ ከረጋግጽዎ ዘይካሉ ናይ ናጽነትን ሓርነትን ዕላማታት ክውን ክገብሩን፡ ሰብኣውን ደሞክራሲያውን መሰላት ህዝብታታ እተውሕሱ፡ ብግዝኣተ ሕጊ እትግዛእን፡ ነጻን ልኡላዊትን ደሞክራሲያዊትን ሃገር ክምስርቱ እዩ ነይሩ ባህግታቶም። በዚ ኣቢሎም ካኣ ሃብትን ስልጣንን ሃገር ብማዕርነታውን ፍትሓውን ኣገባብ ኣብ ሞንጎ ህዝብታታን ዜጋታታን ዝመራቓሓላ፡ ምስ ጎረባብታን ሕብረተ-ሰብ ዓለምን ብሰላምን ምክብባርን እትነብር ብልጽግቲ ሃገር ክትህልዎም እዩ ነይሩ ባህግታቶም እምበር፡ ካብ ቀጥታዊ መግዛእቲ ናብ ዘቤታዊ መግዛእቲ ክንሰጋገር ኢና ዝብል ትጽቢታት ፈጺሞም ክሓሰብዎ ዝኸለሉ ኣይነበሩን።

ጃንዳዊ ኣመራርሓ ህዝባዊ ግንባር ካብ ሃገራዊ ሓርነታዊ ሓይሊ ናብ እስትራተጂካዊ ጸላኢ ህዝብታት ኤርትራ ክሰጋገር እዩ ዝብል ትጽቢታትውን ኣይነበሮምን። ካብ ድሕረትን ድኽነትን ሎሞዶ ጽባሕ ንናገፍ፡ ሰላምን ደሞክራሲን ረኺብና ነብስናን ሃገርናን ነማዕብል፡ ከም ፍጡራት ሰባት ክብሪ ረኺብና ከም ዓለምና ናብ ዝሓሸ ምዕባለ ንሰጋገር ዝብል ትጽቢቶም ብጣዕሚ ልዑል እዩ ነይሩ። እቲ ሕሰም-መክራ ናይ ህዝብና ግን ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናኸፍኦ ኣሸንጻይዶ ናብ ምዕባለ ገጸም ፍሕት ክብሉስ ከም ህዝቢ እናጸነቱ፡ ሃገር መንእሰይ ወሎዳኣ ከም ጊላ ንመላኽ ስርዓት ህግደፍ ከገልግል፡ ሓሲሙኒ እንተበለ ካኣ ሃገር ኩቦ ድርብዩላ ሃጽ ኢሉ ክጠፍእን ኣብ ቤት-ማእሰርታት ክበልን ክማስንን ከኸውን ተገይሩ ኣብ ናይ ምብትታን ደረጃ ተሳጢሕና ህዝብን ሃገርን ንምድሓን ኣብ ኣፍ-ኣርክቡ ንርከብ ኣለና። እዚ ቀዳማይ ገጽ ናይቲ ን30 ዓመታት ዝተኸየደ ዘቤታዊ መግዛእቲ ስርዓት ህግደፍ ናይ ሕሰም-መክራ ተሞኩሮ እዩ።

ካልኣይ፡ ኣብዚ ናይ ክልተ ዓመት ተሞኩሮ እቲ ዝሓሰመን ዝኸፍኦን ተሞኩሮ፡ ታሪኽ ነብሱ ይደግም ከም ዝባሃል እቲ ናይ ኣርባዓታትን ሓምሳታትን ናይ ጎቦጣ ታሪኽ ሕጂ ብስርዓት ህግደፍን መሻርኽቱ ትምክሕታውያን ኢትዮጵያውያንን ብባርኽት ናይ ዞባውን ዓለማውያን ርእሰ-ሓያላን ሓይልታትን ክድገም ላዕልን ታሕትን ጸፋ-ዕፋ-ዕ ምባሎም ክሳዕ ክንደይ ደም ስውኣትና ክመራሳሕ ይግበር ምህላው ብጣዕሚ ዘሕዝን ክስተት እዩ። እታ ብከቢድ መስዋእቲ ደቃ ነጻን ልኡላዊትን ሃገር ዝኾነት ብሰላሕታ ወራር ብውሽጢ ውሽጢ ጥራሕ ዘይኮነስ ብቅሉዕ ኣብ ዋጋ-ዕዳጋ ወራዳ፡ ከምቲ ስርዓት ሃይለስላሴን ደርግን “ኤርትራ መሬታ እምበር ህዝባ ኣየድልዩናን እዩ” ተባሂሉ ህዝባ ክበርስ ዝተገብረ፡ ሕጂ ካኣ ኤርትራ መሬታምበር ህዝባስ ናቶም ከም ዘይኮነ ብሰንኪ “ወያነ ተፈንጨላ ዝነበረት ኤርትራ ስኢናዮ ዘነበርና ኣፍደገ-ባሕርና ክንመልሶ ኢና፡ ህዝቢ ኤርትራ ን30 ዓመታት ዝተቐለለሉ ነጻነት ንኮንቱ እዩ ነይሩ” ዝበሃለሉ ደረጃ በጺሕና።

ከምቲ “ዋና ኣዘሕሰራ ጥሪት ዕዳጋ ነይትረክብ” ዝባሃል ብሰንኪ ናይ ሃገራዊ ሰራዝነት ኣንፊት ዝተኸልከለ ውልቀ-መላኽ ስርዓት ህግደፍ ኤርትራ መዐንደሪ ናይ ወጻኢ ሓይልታት ኮይና ትርከብ ኣላ። ነዚ ሓደገኛ ናይ ክድዓት ተርእዮ ዝብሓገኡ ንምዕጻፉን ንምፍሻሉን ኣብቲ ቀንዲ ሕመረት ናይቲ ሽግር ዝኾነ ጃንዳዊ ኣመራርሓ ስርዓት ህግደፍን ብዋጋ ደምን ርሃጽን ጀጋኑ ስዋኣትና ዝተረጋገጸ ሃገራዊ ነጻነት ኤርትራ ረገጸም ኣብ ዳግማይ መግዛእቲ

ከእትውዎ ሃናና ገብሉ ትምክህታውያን ሓይልታትን ብትኹረት ብምርአይ ምቅላስ ከድሊ እዩ። እዚ ክዕወት ግን ብቐዳምነት ከምቲ “ወደን ከይሓምያስ ሰብይቲ ወደን” ከም ዝበሃል፤ ኣብ ውሽጥና ዘሎ በሰር ከዩውጸእና ኣብ ካልእ ዘሎ በሰር ከነውጸእ ስለ ዘይንኸእል፡ እዚ ኣብ ሃገርና ዘንጸላሉ ዘሎ ከቢድ ሓደጋ እዚ ቀልጢፉ ክውገድ እንተዘይገበርና ኣብ ሃገርና ጥራሕ ዘይኮነስ ኣብዚ ዘባዚ ዘላቂ ሰላም ሰፊኑ እዞም ህዝብታት እዚኣቶም ተደጋጊፎም ዝምዕብልሉ ዕድል እናጸልመተ ክኸይድ እዩ።

ሳልሳይ፡ ስርዓት ህግደፍ ንልዑላውነትና ኣብ ዋጋ-ዕዳጋ ኣእትዩ ብቐሊሉ ከዕውቶ ኢሉ ዝሓዞ እስትራተጂ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ኢትዮጵያ ክተኣታቶ ብወግዒ ንዝገለጸ ተግባራዊ ንመግባር “ወያነ ንዝሓዞ መሬትና ብሓይሊ ክንመልሶ ኢና” ዝብል ሽፋን ተጠቒሙ ሕጂውን ከም ኣመሉ ዘይምክኑይ ዠናት ከባርዕ እም ንህዝቢ ኤርትራ ንሓደጋ ብርሰትን ምብትታንን ከሳጥሕ ላዕልን ታሕትን ጸፋ-ዕፋ-ዕ ዝብሎ ዘሎ መላእ ህዝብታት ኤርትራን ተቓለስቲ ሓይልታቶምን ክኹንንምን ብትብዓት ክምክትምን ዘለዎም እዩ። ነዚ ተግባራዊ ንመግባር ካኣ ደምበ ተቓውሞ ኤርትራ ነብሱ ወዲቡ ክቃለስን ምስ ኩሎም ንፍትሓዊ ሕቶና ዝድግፉ ሓይልታት፡ ብዞባ ይኹን ብዓለም ደረጃ ጥዑይ ዝምድናታት ክህልወና ጸዕርታትና ክብ ክነበል ኣለና።

ምስዚ ጉዳይዚ ብምዝማድ ኢትዮጵያውያን ኣሕዋትና ነዚ ኣጋጢሙዎም ዘሎ ፖለቲካዊ ቅልውላው ንምፍታሕ ከም ህግደፍን መሰልቶምን ዝኣመሰሉ መዕነውቲ ስርዓታት ጠብሎቕሎቕ ዝብልዎ ናይ ደገ ምትእትታዎት ነጸጎም፡ ኣብ ነንሕድሕዶም ናብ ዓመጽ ካብ ዘምርሕ ኣገባብ ድሒኖም፡ ኩሎም ዝምልከቶም ፖለቲካዊ ሰልፍታትን ሰቢክ-ማሕበራትን ወልቀ-ሰባት ሃገራውያንን ወዘተ ማእከሎም ሕገ-መንግስቶም ገይሮም ኣብ መኣዲ ዘተ ክቐርቡን ጸገሞም ብሰላማውን ደሞክራሲያውን ኣገባብ ክፈትሑን ኢትዮጵያ ካብ ናይ ውድቀትን ምብትታንን ሓደጋ ከድሕኑን በዚ ኣጋጣሚዚ ሕጂውን ደጊምና ጸዋዒትና ነቐርብሎም።

ራብዓይ፡ ካልእ ሓደ ካብቲ ህጽጽ ተባራዒ እዋናዊ ሃገራዊ ጉዳይና ከምቲ “ኣብ ርእሲ-ዘላታ ተወሰኸታ” ዝብሃል፡ ኣብ ሃገርና ካብ ዝተደቆኑ ወዕውዓት ሕቶታት፡ ሓደ ንህዝቢ ዓለም ዘጽንት ዘሎ ሕማም ኮሮና ቫይረስ ኮቪድ 19 ስርዓት ህግደፍ ብውሽጢ ውሽጢ ሸፋ-ፊኑ ክሓልፎ ዝደሊ ዘሎ፤ ሕብረተ-ሰብና ክሳዕ ክንደይ ተጸጊሙ ክንክን ስኢኑ ይሳቐ ምህላዉ ከይኣክል፡ ኣብ መላእ ሃገርና ጥሜትን ዓጸቦን ተስፋ-ሕፊሑ ህዝብና ናይ ምጽናት ሓደጋ የንጸላልዎ ምህላዉ ንምቅላሉ ዝግበር ጸዕርታት ልዑል ትኹረት ክንገብር ዝሓተና ምጅኑ ክንዝንግዕ ኣይግባእን።

ሓሙሻይ፡ ብሰንኪ ስርዓት ህግደፍ ቅኑዕ ቁጠባዊ ፖሊሲ ዘይምህላው፡ ዕቀባ ማይን ሓመድን ምግራብን ዘይምህላው፡ ኣብ ሕርሻ ሃገርና ኣብ ፍግራ-መሬትን ከባብያዊ ብርሰትን ንዘስዕቦ ጸገማት ምክልኻል ዘይምብቃዕ፡ ብዘበናዊ መሳርሒታት ዝደጋገፍ ስርዓት ዘይምህላዉ ነዚ ሕጂ ኣብ ዓለምና ብምዝባዕ ናይ ክሊማ፡ ለብዘመን ዘጋጠመ ብርቱዕ ክራማት ዘስዓቦ ዕልቕልቕ ህዝብና ኣብ ጥሪትን ንብረቱ ሂወቱን ዝርከባ ሕርሻኡን ዘውርዶ ዘሎ ሓደጋታት ክሳብ ክንደይ ነቲ ብድሕሪትን ድክነትን ዛን ዛን ኢሉ ዘሎ ሕብረተ-ሰብና ከስዕቦ ዝኸእል ጥሜትን ብርሰትን ብቐሊሉ ዝርኣ ስለ ዘይኮነ ብልዑል ትኹረት ክረኣን ክንቃለስሉን ዘለና ጸገም ሕብረተ-ሰብና እዩ።

ሻዱሻይ፡ እዋናውያን ሽግራት ሕብረተ-ሰብና ኣብዞም ጸገማት እዚኣቶም ጥራሕ ተሓጺሮም ጠጠው ዝብሉ ኣይኮኑን፡ እቶም ብኣሻሓት ኣብ ፎቓዶ ጎረባብቲ ሃገራት ተሰዲዶም ዘለዉ ዜጋታትና ብኮሮና ቫይረስ ክገጥሞም ንዝኸእል ሓደጋ ንምክልኻል ኣብ ወጻኢ ዝነብር ህዝብና ክገብሮ ዝጸንሖን ዘሎን ምድግጋፍ ዝምስገን ኮይኑ፡ ሕጂውን እቲ ከጋጥሞም ዝኸእል ዝዓቦየ ሓደጋ ናይ ስደተኛ መሰሎም ንምስራዝ ዝኸይድ ዘሎ ውዲታት ንምግትኡ ልዑል መኸተ ዝጠልበና እዩ።

ኣብ መደምደምታ በዚ ኣጋጣሚ እዚ ከነመሓልፎ እንደሊ መልእኹቲ፡ እዞም ኣብ ሃገርና ተደቂኖም ዘለዉ እዋናውያን ተባራዕቲ ሽግራት ሕብረተ-ሰብና ሓንሳብን ንሓዋናን ካብኣም ክንናገፍ እንተኸይድና፡ ደምበ ተቓውሞ ኤርትራ ሕጂውን ከምቲ ካብ ነዊሕ ግዜ ደጋጊምና ክንገልጸ ዝጸናሕናን ዘለናን፡ ዘለዎ ካልኣዊ ፍልልያቱ ካልኣዊ ቦታ ኣትሒዙ፡ ኩሉ ዓቕምታት ሕብረተ-ሰብና ተጠርኒፉ ክቃለስ ኣለዎ ንብል። እቲ ይኣክል እናበለ ብግብ-እ ከይተወደበ ንበይኑ ንክልተ ዓመት ክሕንበብ ዝጸንሖ ምንቅስቓስ ይኹን ፖለቲካዊ ሓይልታት ካብ ንኡስ መባእታዊ ናይ ምውህሃድ ደረጃ ሰጊሮም ብመትከላዊ ኣሰራርሓ ዝውደብን ዝምራሕን ወቓዒ ሓይሊ ክፈጥሩ ምእንቲ ኣብ ሓደ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር /ጽላል/ ክጠራነፉ ኣለዎም ንብል።

እዚ ሰፊሕ ጽላል እዚ ውድብ ይኹን ሰቢክ ማሕበር፡ ውልቀ-ሰብ ዝጠራነፍሉን ኩሉ ከከም ዓቕሙን ክእለቱን ጸጸሩ ዝድርብዩሉ ሰፊሕ ህዝባዊ ምንቅስቓስ ኮይኑ፡ ብውሽጥን ብደገን ዓወት ህዝብና ንምቅልጣፍ ኣብ ኩሉ መዳያት ቃልሲ ልዑል ተርኡ ክጸወት ዝኸእሎ እዩ። ቦቲ ካልእ ገጽ ካኣ እቲ ፖለቲካዊ ውድባት ነዚ ሰፊሕ ጽላል እዚ ኣብ

ምዕዋት አገዳሲ ተረካም ክጻውቱ ምእንቲ ናይ ገዛእ ርእሶም ውደባ ክህልዎም ስለ ዘድሊ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ናይ ፖለቲካዊ ሓይልታት ውዳቤ ከረጋገጽ ይጽናሓለይ ዘይበሃል እዋናዊ ሃገራዊ ዕማም ስለ ዝኾነ ንምዕዋቱ ክንንቃሳቸሰ ይህልወና።

ዕላማታት ባሕቲ መስከረም ብቻልሲ ህዝብታትና ክዕወቱ እዮም!

ውድቀት ንጸረ-ህዝቢ ስርዓት ህግደፍ!

ዓወት ንሓርነታዊ ቃልስና!

ሓደ መስከረም 2020፡

ናይ አንበብቲ ዓምዲ፡

እዚ ዓምዲዚ ካብ ተኻታተልቲ መጽሕብ ህዝባዊ ደሞክራሲ ዝሞጽና ብመልክዕ ስዲ ንባብ፡ ግጥምታት፡ሓጸርቲ ሓተታት፡ ትዕዛብታት፡ ርእይቶታት፡ ሕቶታት፡ አባሃላታት፡ ምሳሌታት፡ ወግዕታት፡ ንቃልሲ ዝሕግዙ ቁም-ነገራዊ ሓዘል ናይ ምሁራንን፡ ዓበይቲ መራሕትን ፍላጎቶታትን፡ ብዝተፈላለዩ መልክዕ ዝቐርቡ ምኽርታት፡ ሓጸርቲ መደረታት፡ ትፈልጥዎዶ፡ ዋዛ-ምስ ቁም-ነገር፡ ካብ እንታይ እባሃል እንታይ ይጸሓፍ ክመሓላለፉ ዝድለዩ መልእኽትታት፡ ወዘተ ንዝመጹ ትሕዝቶታት እነተኣናግደሉ ዓምዲ እዩ። ስለዚ ተኻታተልቲ መጽሕብ ህዝባዊ ደሞክራሲ ካብዚ ስፍሕ ዝበለ አማራጺ ዘለዎ ዓምዲ፡ ነበሲ-ወከፍ ሰብ፡ ከከም አፍልጥኡን ዓቕሙን፡ ተዘክሮታቱን፡ ክሳተፍን፡ ናቱ አስተዋጽኦ ክገብርን ዕድል ዝህብ ስለዝኾነ፡ ኩሉ ግዱስ ክጥቀመሉ ነዘኻኸር።

አዳላውቲ መጽሕብ ህዝባዊ ደሞክራሲ፡

ናብ ዝኸበርኩም አዳላውቲ መጽሕብ ህዝባዊ ደሞክራሲ፡ ሕውነታዊ ሰላምታይ ብቕዳም፡ ስርዓት ህደፍ ንሕማም ኮሮና ቫይረስ ንህዝብና ጀሆ መትሓዚ ብምጥቃም ብጥሚትን ዓጸቦን ኣብ ዘሳቕዩሉ ግህሰት ሰብአዊ መሰላት ብዝገደደ ኣብ ዝቕጽለሉ ዘሎ ወቕቲ፡ ከመይ ክንምክቶ ከም ዘለና ዝመጸለይ ሓሳባት ናብ ኩሎም ግዱሳት ኤርትራውያን እዛ ሕጽር ዝበለት መልእኽተይ ከተመሓላለፉለይ ብሕትና እሓትት።

ተጣባቂ ሰብአዊ መሰላት ሕቡራት መንግስታት ግህሰት ሰብአዊ መሰላት ኣብ ኤርትራ፡

ከም ዘይተመሓየሽ ዝወሰዶ መርገጽ ክተባባዕን ክደፍኣሉን ዘለዎ እዩ፡

ተጣባቂ ሰብአዊ መሰላት ሕቡራት መንግስታት ዓለም፡ ኣብዚ ዓመት እዚ ውን ኣብ ጀኑቭ ኣብ ዘካየዶ ዓመታዊ ጉባኤኡ ኣብ ኤርትራ ኣብ አተሓሕዛ ሰብአዊ መሰላት ዜጋታቱ ምምሕያሽ ከም ዘደርኣዩ፡ ብአንጻሩ ብዝኸፍአ መልክዑ ይቕጽለሉ ከም ዘሎ ኣረሚናዊ ተግባራቱ ምቅልዑ ክተባባዕን ክደፍኣሉን ዘለዎ እዩ ዝመስለኒ። እቲ ጽብቕ ካኣ እዚ ምቅላዕ እዚ ተወክልቲ ጸረ-ህዝቢ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ዝተረኸቡሉ ኣኼባ ምጻኑ እቲ ዝቐረበ ሓቂታት ብጭብጢ ክምክትዎ ዘኸለሎም ናይ ሕልናን ሞራልን ድፍረት ዘይነበሮም ምጻኑ እዩ።

እታ ብዙሕ ክተኸደም ዘይትኸእል ብዙሕ ግዜ ክሸፈኑላ ዝፍትኑ፡ ነቲ ብፍልይቲ ራፖርተር ዝቐረበ ጸብጻብ ኣብ ባይታ ዘሎ ዘይኮነስ ፖለቲካዊ ሽፋን ዝዓብለሎዩ ኢሎም፡ ነቲ ሓቕታት ሓስዮም ከምልጥሉ ዝፈተኑ ምጻኖም እዩ። ብርግጽ እቶም ኣብዚ ኣኼባ እዚ ዝተረኸቡ ተወክልቲ ጸረ-ህዝቢ ስርዓት ህግደፍ መጋበርያ ናይቲ ስርዓት ስለ ዝኾነ፡ ግበሩ ዝተባህሉዎ ዝገብሩን፡ ሕልነኦም ሸይጦም ዝኸብሩን ስለ ዝኾኑ እንተዘይኮይኖም ኣብ ኤርትራ ዘሎ ግህሰት ሰብአዊ መሰላት ስለ ዝጠፍኦም ኣይኮነን።

ህግደፍ ከም ጸረ-ህዝቢ ስርዓት መጠን፡ ኣሸንጻይዶ ሕጂ ድሕሪ ነጻነት ጨፍጫፊ ዲክታቶርያዊ ስርዓት ኮይኑስ፤ ከም ውድብ ኣብ ሜዳ ኤርትራ እናሃለውውን ኣብ ልዕሊ ተጋደልትን ስቪል ህዝብን ዝፍጽሞም ዝነበረ ናይ ሰብአዊ

መሰላት ግህሰት ፍጻሜታት ክላዕ ክንደይ ዘስካሕክሕ ነይሩ ብዙሓት ነባራት ተቓለስቲ ናይቲ ውድብ ዝነበሩ ብተደጋጋሚ ክገልጽዎ ዝጸንሑን ዘለዉን እዩ። ሕጂ ካኣ እቲ ሕሰም ኣብ ገዛ ነፍሰ-ወክፍ ኤርትራዊ ዜጋ ኣትዩ፡ ህዝብታትና ከም ፍጡራት ሰባት ሂወቶም ክመርሕሉ ኣብ ዘይክእልሉ ጫፍ በጺሖም እቲ ዝርከቡ ዓብይን ንእሽቶይን ኤርትራዊ ኣብ ሃገሩ ምንባር ስኢኑ ንስደት ዛሕዛሕ ኢሉ ሃገር ትጸንት ምህላዎ ጸሓይ ዝወቕዖ ሓቂ እዩ። ካብዚ ዝሽፍኤ ሰብኣዊ ግህሰት እንታይ ክህሉ ኢሉ እዩ፡ ነዚ ሓቕታት እዚ ሸፊኑ ዝተኣሰረ ሰብ ፍትሒ ይረክብ ኣሎ፡ ጽቡቕ ኣተሓሕዛ ይግበረሉ ኣሎ፤ ቤተ-ሰቡ ይበጽሖዎ ኣለዉ ኢሉ ብዝወሓደ መባእታዊ ሰብኣዊ መሰል ኣለዎ ኢሉ ክምገተሉ ዝክእል መርትዖ የብሉን።

ሓቕታት እንተዝህልዎ ዳኣ እንታይ ኮይኖም እዮም እቲ ብሕቡራት መንግስታት ዝወጸት ናይ ሰብኣዊ መሰል ግህሰታት እተጸሪ ኮሚሽን ፍልይቲ ራፖርተር ኣብ ኤርትራ ክትኣቱን ኩነታት ሰብኣዊ መሰል ክትከታተል፡ ናይ ፖለቲካ እሱራት ኩነታት ክትዕዘብን ዝሓተተቶ ክፍቀደላ ዘይከኣለ። “ሓባእ ቁስሉስ ሓባእ ፈውሱ” ከም ዝበሃል፡ እቲ ሓቂ ከይጋሃድ “ሳግላ ብላዕ ኣይትቐላዕ” ኮይኑ ነገሩ እቲ ሓቂ ተሸፋፊኑ ክኸይድ ዳኣምበር፡ እቲ ዝፍጸም ዘሎ ግህሰት ሰብኣዊ መሰላት ፍታሕ ክረክብ ድልዮቶም ኣይኮነን። ንሶም ብባህሪኦም ነዚ ስቓይ ናይ ህዝብና ከም ሓደ መናውሒ ናይ ስልጣን ገይሮም ስለ ዝርእይዎ ነዚ እከይ ተግባራቶም እዚ ከም ጋንግሬን ቆሪጽካ ክትድርብዮ ዘለካ ዳኣምበር ካብኡ ክሓውዩን ኣብ ንቡር ሂወት ክምለሱን ኢልካ ስለ ዘይሕሰብ፡ ካብ ጥፍኣት ንድሕሪት ዝምለሱ ኣይኮኑን።

እዚ ዘይሰብኣዊ ኣተሓሕዛዚ ኣብ ደሞም ዝሰረጸ ባህርያቶም ዝዳሎም ፋሽስታዊ ተግባር ይኹን ዳኣምበር፡ ዘለናዮ ከባብያውን ዓለማውን ኩነታት-ውን እንተኹን፡ ንከምዚኦም ዝኣመሰሉ ጸረ-ህዝቢ ጨፍጨፍቲ ምልካዎያን ስርዓታት ዝሕግዝ ዳኣምበር፡ ደቂ ሰባት ኣብ ሃገሮም ሰብኣዊ መሰሎም ተኸቢሩሎም ብሰላም ክነብሩን ጽቡቕ ሂወት ክመርሑን ዝሕግዝ ወድዕነት ዘይምህላዉ እቲ ክፋኣ ክዓቢ ዳኣምበር ፍታሕ ክረክብ ዘይሕግዙ ዘባዉን ዓለማውን ርእሱ-ሓያላን ሃገራት ጥቕምምን ጠቕሚ መጋባርያታቶም ስርዓታትን ክብሉ ነዚ ኣረጫናዊ ተግባራት-ዚ ክፍጽሙ ብፋይናንስ ይኹን ብማትርያልን፡ ኩሉ ሎጂስቲካዊ ደገፋት እናመጠዉዎም ዝልእክዎም ምዃኑ ክንግንዘቦ የድለ። ከምዚ ስለ ዝኾነ እዩ ድማ እቲ ቅድሚ ሕጂ ብሰንኪ እቲ ስርዓት ህግደፍ ንዘባና ብተደጋጋሚ ክሕምሶ ዝጸንሑን ግብረ-ሽበራውያን ሓይልታት ከይተረፈ እናደገፈ ዝገብሮ ምትእትታዎት እናዓበዩ ኣብ ዝሽደሉ ባይቶ ጸጥታ ውደብ ሕቡራት ዓለም ዝተነበረሉ ማዕቀብ ክለዓለሉ ዝተገብረን ከም ድሌቶም ክንቀሳቐሱ ዝተፈቐደን።

እዚ ኣብ ሃገርና ዝፍጸም ዘሎ ግህሰት ሰብኣዊ መሰላት እዚ-ውን እንተኹን ናይ ወጻኢ ሓይልታት መወልቲ ስርዓት ህግደፍ እንተኮይንሎም ዓይኖም ብጨው ሓጺቦም ርእዮም ከምዘይረእዩ ኮይኖም ክሓልፍዎ ካብ ምፍታን ከም ዘይዓርፉ ተገንዚብና፡ እተን ክህልዎ ዝክእላ ኣማራጺታት ክንጥቀመለን ፍትሓዊ ሕቶና መሬት ከም ዝወግሐ ዝብኢ ኣብ ዝኸዶ ጠፊእዎ ዕንይንይ ዝብል ነበረ ኮይኑ ከይተርፍ፡ ኩሉ ዓቕምታትና ኣወሃሂድና ብሓባር ኣብ ኩሉ-መዳያት ብሓፈሻ ብፍላይ ካኣ ኣብ ዲፕሎማሲያውን ህዝባውን መዳይ ብጸዕቂ ክንነጥፍ ከድልየና እዩ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ነቲ ብብግዚኡ ዝውሰድ ዘሎ መርገጽ ናይ ሕቡራት መንግስታት ተግባቕ ሰብኣዊ መሰላት ዝምገተሉ ዘሎ ከነተባብዖን ከነሓይሎን ጸዕርታትና ክብ ከነብል ክህልወና እዩ እብል።

ከምዚ እንተገይርና ኣብ ጎኒ ፍትሓዊ ቃልስና ጠጠው ኢሎም ስርዓት ህግደፍ ንምውጋድ ኣብ እነካደ ዘለና ተጋድሎ ምሳና ዝደናገጹን ዝተሓባበሩናን ብዙሓት ሃገራት ክንረክብን፡ ሓይልና ክንቀሳቐስን የክእለና። በዚ ካኣ ምስ ምውዳቕ ስርዓት ህግደፍ ምምስራት ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ሃገርና ናብ ሓድሽ ናይ ሰላምን ደሞክራሲን ልምዓትን ምዕራፍ ክትሰጋገርን ግህሰት ሰብኣዊ መሰላት ዳግም ንከይክሰት ብሕጋውን ደሞክራሲውን ኣገባብ ክንቃለስ ጽቡቕ ዕድል ክፈጥረልና እዩ በሃላይ እዩ።

ሜሮን ክብራኣብ፤ ኡጋንዳ -ካምፓላ፡

ናብ ኣዳለውቲ መጽሔት ህዝባዊ ደሞክራሲ፡ ሕውነታዊ ሰላምታይ ብምቕዳም፡ ድሕሪ ምርግጋጽ ናጽነት ኤርትራ ኣብ ሃገርና ብሰንኪ ጸረ-ህዝቢ ስርዓት ህግደፍ ብዙሕ ኤርትራዊ መንእሰይ ካብቲ ሓድሽ ወለዶ ይኹን፡ ካብቲ

ትምህርቲ ኣቋሪጹ ኣብ ብረታዊ ተጋድሎ ዝተጸንበረ ተጋዳላይ፡ ድሕሪ ናጽነት ዝሕሸ ትምህርቲ ረኺቡ ሃገሩ ከማዕብል ዕድል ዘይረኽቡ፡ ኣብ ወጻኢ ሃገራት ተሰዲዱ ናይ ላዕለዎይ ደረጃ ትምህርቲ ክቐስም ዝኸኣለ ኤርትራዊ ብዙሕ እዩ። ከምቲ ብዝሒ ግን ኣብ ቃልሲ ክሳተፍ ጸኒሑ ክበሃል ኣይከኣልን። ኣብ ውሽጢ እዚ ክልተ ዓመት ዘገን ዝሓሸ ተሳትፎ ከርኢ ምብጋዕ፡ ሓሓሊፉውን ኣብ መራሽቢ ብዙሓን ንእኮይ ተግባራት ስርዓት ህግደፍ ኣብ ምቕላዕ ክዋሳእ ምጅማሩ ዝተባባዕ ይኹን ዳኣምበር፡ ኩሎም ምሁራን ብሓደ መዐቀኒ ጌርካ ክትመዝኖም ትኸክል ስለ ዘይከውን ብዛዕባኦም ዘለኒ ተረደኦ ብከምዚ ዝሰዕብ ኣርእስቲ ክትንትኖ ስለ ዝመረጽኩ ኣብ ናይ ኣንባብቲ ዓምዲ መጽሔትኩም ከተሰፉሩለይ ብትሕትና እሓትት።

ኤርትራውያን ምሁራት ብህዝባውን ደሞክራሲያውን ኣረኣኢያኦም ዝሰፈርሉ መድረኽ

ሎሚ ተቐላብቲ ህዝብታት ኤርትራ ብስእነት ሓያል ውዳብ ክፈጥር ዝኸኣለ ብቐዕ መሪሕ ደሞክራሲያዊ ፖለቲካዊ ሓይሊ፡ ፍረ ዝኸፈልዎ ክቡር ዋጋ ምስትምቐር ተነፊግዎም፡ ብጥሕሰት መሰረታዊ ሰብኣውን ደሞክራሲያውያን መሰላት ብቐላዕ ኣብ ዝሳቐይሉ፣ ናብ ሓደጋ ምብትታን ዝሰበልሉ፤ ኣብ ቐድሚ ጎረባብቲ ህዝብታትን ማሕበራትን ዓለምን ብማዕረ ክራኣዩ ዝከበርም ከም ህዝቢ ክብሪ ስኢኖም፡ ኣብ ዝኸፍኡ ሕሴም ኩነታት ወዲቐም ክሳቐዩ ምርኣይ ብጣዕሚ ዘሕዝን እዩ። ኣብዚ ወቕቲ እዚ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝብታት ኤርትራ ተጻዒኑ ዘሎ ናይ ክፉእ ክፉእ ኩነታት ዘፈጸ፡ ከምቲ ጉጅለ ህግደፍ ዝብሎ፡ ምስ ግዳማዊ ተጻብኦ፡ ጽልእን ትንዕታ ወራር ልኡላውነት ሃገርን ዘተኣሳስር መርተያ የብሉን። ከም ኣተሓሳስባን ተግባርን ካብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ ንሃገራዊ ነጻነትን ህዝባዊ ሓርነትን ፈኸም እናበለ፡ ብጸቢብ ኣደናጋርን ኣስካርን ፕሮፖጋንዳዊ ስብከት ድሑራትን በለጸኛታትን ኣብ ዙርይኡ እናተኣኸኸበ ዝመጸ፡ ጸረ-ህዝብን ጸረ-ደሞክራሲን ዘቤታዊ ኤርትራዊ ተርእዮዩ። እዚ ካኣ ዘይደሞክራሲያዊ ትምክሕታዊ ድሑር ፖለቲካዊ ኣተሓሳስባን ጎነጻዊ ኣፈታትሓ ግርጭትን ዘምጸኦዩ።

እዚ ሎሚ ኣብቲ ናይ መወዳእታ ጫፍ በጹሑ ዝርከብ ድሑር ትምክሕታዊ ኣረኣኢያ፡ ናይ ዓፈናን ጭፍጨፋን መሓውሩ ከይዘርገሐ ብኣጋ ክግራሕ፣ ኣይፋል እንተበለ ከኣ፡ ህዝቢ ኣንቁሕካን ወዲብካን ክምከት ይግባእ ነይሩ። እንተኾነ ግን እቶም ነዚ ትምክሕታውን ቀንጻልን ባህሪ ዘኣብ ህዝብን ሃገርን ከብጸሐ ዝኸኣል ሓደጋ ብፖለቲካዊ ተንታን ኣቐዲሞም ዝተረድኡ ወገናት፡ ስፍሓት ጽልዎኦም ኮነ መሳለጥያኦም ድሩት፡ ተሳትፎ ደሞክራሲያውያን ምሁራት ድማ ዝሰኹሮ፡ ኣብ ዙርያዊ ፖለቲካዊ ውድባት ዝተሓጸረ ብምንባሩ፡ እምነት ኣብዘሓ ህዝቢ ክኸውን ኣይከኣልን።

ስለዚ ከኣ እቲ ዘይደሞክራሲያዊ ትምክሕታውን ቀንጻልን ፖለቲካዊ ኣረኣኢያ፡ ቅኑዕ መሲሉ ብነዊሕ ህዝብን ሃገርን ዝበታትን መርዚ ክንሰንሰ ጥጡሕ ባይታ ረኺቡ። ህዝቢ ብየዋህነት መሰሉ ንውልቀ ሰባት ኣሕሊፉ ክህቡ፡ ብባዶ ሰለሰት (03) ክምራሕ ከም ስትራተጂ ሓዘ ሰሪሕሉ። ብቐላዕን ብሰውሩን ኣብ ህዝቢ ራዕዲ ንምእታው ዝከኣሎ ኩሉ ገይሩ። ብእምነት ክሕደት ሃገራዊ ፖለቲካዊ ስልጣን ተቐጻጸሩ፡ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ቅዋም ኣብ ዘይብላ ሃገር፡ ሓደ ጉጅለ ገዛእ ርእሱ፡ ቅዋም፣ ሕጊ፣ ዳኛ፡ ኮታ ሓታቲ ዘይብሉ መሓርን ቀታልን ኮይኑ። ንህዝብን ሃገርን ዝምልከት ፖሊሲ፡ ካብ ተሳትፎ ህዝብን ወከልቲ ህዝብን ወጻኢ፡ በይኑ ከም ቃሕታኡ ኣብ ዘውጽኣሉ፡ ዝውሰነሉ፡ ግብራዊ ፋሽሽታዊ ስጉምቲ ኣብ ዝወሰደሉ ደረጃ በጹሑ።

እዚ ኣረኣኢያን ኣካይዳን ዘዋላ ስርዓት ህግደፍ ከም ወዱብ ካብ ሓርነታዊ ቃልሲ ኣትሒዞ ክሳብ ሕጂ ኣብ ልዕሊ እቲ ምሁር ከውርዶ ዝጸንሐን ዘሎን ግፍዕታት ከበድ እንተነበረን እንተሎን ብኣጋ ኩልና ክንቐሓሉን ልጓም ክንገብረሉን ዘይምክኣልና፡ ውጽኢቱ እዚ ሕጂ ኣጋጢሙና ዘሎ ናይ ሃገራዊ ሰራዝነት ናይ ክሕደት ምንቁልቐ ታሪኽ ነብሱ ይደግም ምህላወ ዘርእየና ክስተት እዩ። ብርግጽ እዚ ነቶም ብዘያዳ ናይ ትምህርቲ ዕድል ዝረኽቡ፡ ቀዳማይ፡ ካልኣይ ሳልሳይ ድግሪ ዝጸገኑ፡ ካብኡ ሓሊፎም ኣብቲ ዝልግላ ዶክተር ፕሮፌሰር ዝብል ናይ ሊቅነት መምዘኒ ዝበጽሑ ኤርትራውያን ምሁራት ብምረት ከቐንዝዎም ይግባእ። ኤርትራውያን ምሁራት እዚ ኩሉ ክኸውን ኣበይ ነይረ፡ ኣበይ ነይርና፡ እንታይ ይብል ነይረ፡ እንታይ ንብል ነይርና ዝብል ሕቶ መሰረት ብምግባር እቶም ንስርዓት ዝድግፍዎ ነብሶም ብልክዕ ክግምግሙን ኣወንታዊ ኣበርክቶ ናብ ዝገብርሉ ደምበ ክጥምቱን ይግባእ።

ኣድላይነት ትምህርትን ምሁርን ኣንቢብካ ጽሑፍካ ካብቲ ብተፈጥሮ ትውንኖ ፍልጠት ብተወሰኸ፡ ክትሓስብ ክትመራመር፡ ካብ ካልኣት ዝሓሸ ተመክሮ ክትወስድ ስለ ዝሕግዝዮ። ሓዝካዮ ዝጸናሕካ ድሑርን ግጉይን ኣተሓሳስባ ብኣወንታውን ማዕባልን ኣተሓሳስባ ቀይርካ፡ ምሉእ ፖለቲካዊ፣ ቁጠባዊ፣ ማሕበራዊ፣ ባህላዊ ቅሳነት

ዘሕልፍ ስልጡን ሕብረተ-ሰብ ኣብ ምፍጣር ልሉይ ተራ ስለዘለዎዮ። ኣድላይነት ትምህርትን ምሁርን ብመሰረቱ ናይ ውልቀ-ሰባት ክብርን ዝናን ንምርግጋጽ ኣይኮነን። ብፍላይ ኣብ ከምዚ ንሕና ንርከበሉ፡ ብተሓሳስባ ኮነ ናውቲ ማእቶቱ ድሑር፡ ኣብ ሓውሲ ጸልማት ዝነበር ድኻ ሕብረተ-ሰብ ዘለዎ ሃገር ዝርከቡ ምሁራት፡ ቅድሚት ተሰለፎም መብራህትን ኣመንጨውቲ ሓድሽ ኣወንታዊ ሓሳባት ክኾኑዮ ትጽቢት ዝግበር። ከምቲ ብመሰረት ህዝባዊ ሃገራዊ ቅዋም ዝፈቐዱ፡ ኣካሉን ህይወቱን ከፊሉ፡ ልኡላውነት ሃገር ካብ ወራሪ ሓይሊ ንምክልኻል ግቡእ ምጻኑ ተረዲኡ ብወነ ናብ ዓውደ ኩናት ዝወፍር ሃገራዊ ሰራዊት፡ ካብ ነብሰ ፍትወት ርሒቐም ንስለ ድሕነትን ህዝብን ሃገርን ዘለዎም ፍልጠት ሒዞም ነጻ ህዝባዊ መድረኻት እናወደቡ፡ ቀለስቲ ቅኑዕ ፖለቲካዊ መስመር፡ ገራሕቲ ግጉይ ኣረኣጺያን ኣሰራርሓን ኮይኖም ክርከቡዮ ትጽቢት ዝግበር።

ሃብትን ክብርን ምሁር ኣእምሮኣዊ ፍልጠትን ካብኡ ዝምንጨ፡ ህዝባዊ ቅቡልነትን ፍቕርንዮ። ተልእኾ ምሁር ብመሰረቱ ዝቐጸር ገንዘባውን ነገራውን ሃብቲ ምውህላል ኣይኮነን። ከም ሰብ ንምንባር ዘድልዮ መሰረታዊ ጠለባት ምስ መለሰ፡ ብፍልጠተይ ጸገም ህዝብይ ኣብ ምፍታሕ እንታይ ክገብር ኣለኒ ኢሉዮ ክሓሰብ ዘለዎ። ሰብ ክንዲ ዝኾነ ገንዘባውን ዓይነታውን ሃብቲ ይወንን ብሕጊ ተፈጥሮ ነባሪ ስለዘይኮነ፡ ጸገም ህዝቢ ኣብ ምቅላል ተራኻ ተጸዊትካ፡ ዘይሃስስ ነባሪ ታሪኽ ገዲፍካ ምሕላፍ ካብ ኩሉ ዝበለጸ ሃብቲ ምጻኑ ዝተረደኣ ንቕሓትን ተግባርን ብቐዳምነት ካብ ወገን ምሁራትዮ ክረኣ ዝግባእ።

ከምቲ “ቀሺ እንተሰሪቐ፡ ወርቁ እንተመራቱ ኩሉ ነገር ተበላሽዮ” ዝበሃል፡ ልሙስ ምሁር ዘለዎ ህዝቢ ኩለንተናዊ ኣተሓሳስባኡ ተዘሪጎ ናበይን ብኸመይን ይኸይድ ኣንፈቱ ኣጥፊኡ ከም ዓውደ መኼዳ ሕምብሊል ክብል ምርኣይ ኣይገርምን። ለባማት ክምስሉ፡ “ዝተማህረ ይቕተለኒ” ይብሉ። እዚ ምስላኪ ሒዞም ዘሎ መልእኽቲ እምብዛ ረዚንዮ። እዚ ንዝተማህረ ሰብ ብሓፈሻ ኣብ ነገራት ካብቲ ዘይተማህረ ብዝምድናዊ ዝሓሸ ኣገንዝቦ ከም ዘልዎም ንምግላጽ ዝመጸ ትርጉም ኮይኑ ቅኑዕ ኣተሓሳስ ዘልዎ ምሁር፡ ብዘይ ጭቡጥ ምኽንያት፡ ጠንቅን ሳዕቤንን ከይመርመረ ከየመዛዘነን ብስምዒት ብደመ ነብሲ ኣይብድልን ኣይቐትልን፤ ሰብ ብካልእ ሰብ ክብደል ክቕተል'ውን ስቕ ኢሉ ኣይርእን ማለቱ ምጻኑ ርዳኢዮ። እዚ ብቐንዱ ተልእኾ ምሁር ብግቡእ ንዝርድኡ፡ ፖለቲካዊ ባደል፡ ድሕረትን ድኽነትን ሕብረተ-ሰብ ኣብ ምውጋድ ሞራላዊ ሓላፍነት ከም ዘለዎም ንዝፈልጡ ህዝባውን ደሞክራሲያውን ኣረኣጺያን ንዝወነኑ ምሁራት ዝምልከትዮ። ምሁር ዝብል ምስክር ወረቐት ንዝሓዙ ግን ከኣ፡ ህዝባዊ ሓላፍነት፡ ህዝባዊ ኣረኣጺያን ንዘይብሎም ድኽማት ድማ፡ ኣብ ባህሊ ሕብረተ-ሰብና “ምሁር መሃይም” ወይ ድማ “ካብ በዓል ድግሪ በዓል ዱግሪ” ኢሎም ክገልጽዎም ይስምዑ።

ኤርትራ ሃገርና ከይተጋነ ኣብ ናይ ምሁራት ደረጃ ዝደየቡን ኣብ ዝለዓለ ሊቕነት ናይ ዝበጸሑን ዜጋታት ድኻ ኣይኮነትን። ኣብ ዝተዋፈርሉ ውሱን ዓውድታት'ውን ብስንፍና ዝሕመዩ ኣይኮኑን። ምሁር ግን ፍልጠቱ፡ ህዝባዊ ሰላም፣ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ፖለቲካዊ ምሕደራ፣ ንህላውን ክብረትን ልዕልና ግዝኣተ ሕጊ፣ ህዝባዊ ልምዓት፣ ክብረት ሰብኣውን ደሞክራሲያውን መሰላት ...ወዘተ ዘካፍል ምስ ዝኸውንዮ ዓይነታውን ውጽኢታውን ምሁር ዝበሃል። ኣብ ሓደ ኩባኒያ ተቐጺሩ ንውልቁ ገንዘባውን ነገራውን ሃብቲ ከየህልል ዝመስዮ ማለት ኣይኮነን። እዚ ኣብ ሳዕሊ ብለባማት ዝቐረበ ክልተ ኣወንታውን ኣሉታውን መልእኽቲ ዝሓዘ ምስላታት፡ ኤርትራውያን ምሁራት ኣብዚ ልኡላውነት ህዝብን ሃገርን ኣብ ኣሰካፊ ኩነታት ዝወደቐሉን ንምድሓኑ መተካእታ ዘይብሉ ወሳኒ ቃልሲ ኣብ ዝካየዱሉ ዘሎ መድረኽ፡ ዘለዎም ተሳትፎ መሰረት ገይርካ፡ መን ኣበይ ኣሎ ዝስፈርሉዮ።

ንኹሉ ግዜ ኣለዎ ከም ዝተባህሉ፡ ናይ ወዲ-ሰብ ቁም-ነገር ኣብ ግዜ ሰላምን ራህዋን ዘይኮነ ኣብ ግዜ መከራን ጸበባን ስለ ዝፍተን፡ ምሁራትና ህዝባውን ደሞክራሲያውን ኣተሓሳስባ ኣለዎም ዮብሎምን ብህዝቦም ኣብ ዝምዘንሉ ወሳኒ ወቕቲ ይርከቡ ኣለው። መድረኽ ፈታኒዮ። መድረኽ መን ኢኻ? ሰብኣዊ ርህራሄኻ፣ ፖለቲካዊ ንቕሓትኻ፣ ኣረኣጺያኻን፣ ህዝባውነትኻ፣ ትብዓትኻ፣ ተወፋይነትኻ ትሰፍረሉን ትስፈረሉን፣ ትኸብረሉን ትዋረደሉን ቤተ ፈተነዮ ክበሃል ይከኣል። ስለዚ ምሁራትና ብፍላይ እቶም ኣብ ዝለዓለ ደረጃ ሊቕነት ዶክተር ፕሮፌሰር ዝደየቡ፡ ክኒዮቲ ዝጨበጥም ምስክር ወረቐት ህዝባዊ ወገናውነት ኣለዎምዶ ዮብሎምን ዝብል ሕቶ ክለዓል፡ ብልክዕ ከኣ ኣብዚ ወሳኒ መድረኽዚ ኣበይዮ ቦታኣም ተነጺሩ ክቕመጥ ዘለዎዮ።

ስለዚ ኤርትራውያን ምሁራት ኣብዚ መድረኽዚ ብኸምዚ ዝስዕብ ክምደቡ ዝኸእሉ ይመስለኒ፡-

ሀ. ውሑዳት ጠንቅን ሳዕቤንን ናይቲ ኣብ ኤርትራ ኣጋጢሙ ዘሎ ፖለቲካዊ፣ ቁጠባዊ፣ ጸጥታዊ፣ ዲፕሎማሲያዊ፣ ማሕበራውን ባህላውን ውድቀት ብልክዕ ዝርድኡ፡ ናብ ዝበዝሑን ዝተወጸዐን ህዝቢ ወጊኖም፡ ንጹር መፍትሒ

ሐሳባት ሒዞም፡ ብምሉእ ዓቕሞም ንመሰረታዊ ለውጢ ዝነጥፉ ክብርን መጎስን ዝግበአም ኣብነታውያን ህዝባውያን ደሞክራሲያውን ምሁራትንዮም።

ለ. ገለ ካብ ምሁራን ድማ ነቲ ንህዝቢ ከም ህዝቢ፡ ንልኡላውነት ሃገር ድማ ከም ሃገር ናብ ዘይምህላው ዝወስድ ዘሎ ጉጅለ ህግደፍ ዝኸተሎ ዘሎ ከሓድን ኣዕናውን ፖሊስን፡ ብቐጥታ ኣብ ዜጋታት ዝፍጸም ዘሎ ፋሽስታዊ ተግባርን እናረአዩን እናሰምዑን ከም ዘይምልከቶም ብማዕዶ ዝዕዘቡ፡ ኣብ ምውህላል ዶላር ቀዳማይ ዋሂኖም ዝገበሩ ብነፍሰ ፍትወት ዝተጠቐዑ፣

ሐ. ብኸሉ መዕቀቲታት ማለት ብሰብአውነት፣ ብፖለቲካዊ መንነት ከም ሰባት ናትና ዝብልዎ ክብርን መንነት ዘይብሎም፡ ምሉእ ንምሉእ ኣብ ውልቀ መላኺ ኢሳያስ ዘምልኹ፡ ከይተሰከፉ ንክብረት፡ ድሕነትን ቀጻልነትን ጉጅለ ህግደፍ ህዝቢ ንምድንጋር ዝነጥፉ፣

መ. ኣብ ኤርትራ ብቃልሲ ክውገድ ዘለዎ ዘቤታዊ ፖለቲካዊ ዓፈና ከም ዘሎ ዝቐበሉ፡ ኣብ ክንዲ ንባህርን ጸረ-ህዝቢ ተግባርን ስማዊ መንግስታዊ ጉጅለ ህግደፍ፡ ንኢሳያስን ኣብ ዙርያኡ ኣለው ዝብልዎም ውልቀ ሰባትን ብዘርኡ ዝኸሰ፡ ምልኪ ንዝወለዶ ካብ ህዝቢ ንዝለዓል ናይ ደሞክራሲያዊ መሰል ሕቶ ብትሕቲ ሃገርነት ጸለሎ ዝቐብሉ፡ ዝኸተልዎ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብም ቅኑዕ ዲዩ ዘይቅኑዕ ዘይፍሉጥ፡ ሃገር ለኽ መሰረታዊ ፖለቲካዊ ለውጢ ዘይኮነ፡ ናይ ጭፍጨፋን ዓፈናን ጸረ-ህዝቢ ትካላት ህግደፍ ከይፈረሰ ጸገናዊ ለውጢ ክግበር ዝጠልቡ፣

ህዝብታት ኤርትራ ከምቲ ኣስታት ን30 ዓመታት ኣላሽ ከይበሉ ተቓሊሶም፡ ንግዳማዊ መግዛእቲ ብሓይልን ብሕግን ስዒሮም ልኡላውነት ሃገር ብምርግጋጽ ብምሉእ ዓወት መሰስ ዝበሉ፡ ነዚ ናይ ሎሚ ጠላም ዘቤታዊ ጸላኢውን ብዘይጥርጥር ተቓሊሶም ክስዕርዎን ኣብ ናይ ታሪኽ ጎሓፍ ክድርብይዎንዮም። ምክንያቱ ኣብ ታሪኽ ህዝባዊ ሓርነታዊ ምንቅስቓሳት መለኸትን ፋሽስታውያንን ንዝተወሰን ጊዜ ክገዝኡ፡ ከበሳብሱን ክቐትሉንምበር፡ ዘለኣላማውያን ኮይኖም ክነብሩ ኣይተራእዩን፤ ክነብሩውን ኣይክእሉን። ብዙሓትን ግዙሓት ህዝብታትውን ዕለተ ዓወት ክንውሕን ዝኸፍልዎ መስዋእቲ ክበዝሕን ይኸእል፡ምበር፡ ብሰዓራይነት ከም ዝወጽኡ ዘጠራጥር የለን። ጠላም ጉጅለ ህግደፍ ናይ ግድን ክሰዓርዮ። ዝካየድ ዘሎ ህዝባዊ ሓርነታዊ ቃልስና ድማ ክዕወትዮ። እዚ ዘይተርፍ ግድነትዮ። ሎሚ ንድሕነት ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ኣረኣእያኡ ኣነጻጽ፡ ናብ ህዝቢ ወጊኑ ዘይቃለስ ኤርትራዊ ምሁር ካብ ናይ ታሪኽ ተሓታትነት ከምልጥ ከምዘይኸእል ክፍለጥ ይግባእ።

ኣብዚ ብቐጥታ ዘይምልከቶም ወጸኣተኛታት ከይተረፈ፡ ካብ ቅኑዕ ሰብአውን ደሞክራሲያውን ሕልናን ሞራላዊ ሓላፍነትን ተበጊሶም ኣብ ልዕሊ ኤርትራውያን ንዝፍጸም ዘሎ ኢ-ሰብአዊ ባርባራዊ ግፍዕታት ደው ክብል፡ ተሓተቲ ናብ ቤት ፍርዲ ክቐርቡ፡ ፍልጠቶም፣ ጉልበቶም፣ ገንዘቦም፣ ግዜኦም ወፍዮም መድረኻት ከፊቶም ንደላዪ ሰላምን ፍትሕን ማሕበረ-ሰብ ዓለም ድምጺም ኣብ ዘስምዕሉ ዘለው ወሳኒ ወቕቲ፡ ወገኖም እናተበደለ፡ ሃገሮም ብናይ ሰብ ደርቂ እናተጠቐዐት፡ ኣብ ክሃረብሉን ክስርሕሉን ዝኸእሉ ውሑስ ቦታ እናሃለው፡ ብነብስ ፍትወት ዓዊሮም፡ ከም ዘይናቶም፡ ከም ዘይምልከቶም፡ ርእዮም ከምዘይረአዩ፡ ሰሚዖም ከምዘይሰምዑ ዝመርጹ ምሁራት ካብ ዘይንበር ፖለቲካዊ ድቃስ ተባራቢሮም ብንጥፈት ክዋስኡ፤ ከም ሰባት ኮነ ከም ምሁራት ክብሮም ኣዋሪዶም፡ ካብ ወገን ህዝቢ ወገን ውልቀ መላኺ ምዃን መሪጸም፡ መንግስቲ ኤርትራ ሃገራዊ ሰላም ኣስፊኑ ኣብነታዊ ልምዓታዊ ገስጋስ የምዝግብ ኣሎ። ኣብ ውሽጢ 29 ዓመት ከምዚ ዘይገበረ ኢልካ ምጭናቕ ምክሳሱ ቅኑዕ ኣይኮነን።

ሎሚ ኣብ ጎኒ ህግደፍ ደው ዘይብለ ኣብ ረፈረንደም ከምዘደመጸ ይቐጽር። “ሓደ ልቢ ሓደ ህዝቢ” ፡ “ንሕና ንሱ” “ወያነ ካብ ምድረ-ገጽ ከይጠፍኦ ልምዓትዮ ደሞክራሲያዊ ዝበሃል የለን ...ወዘተ ዝብል ሓሳብ ሒዞም ናብ ተራ ካድራት ውልቀ መላኺ ወሪዶም ስቓይ ህዝቢ ዘናውሑ ዘለውን፡ ከምኡውን ውልቀ ሰባት ምበር ህግደፍን ትካለቱን ጸላኢ ክበሃሉን ክፈርሱን የብሎምን ዝብል ግልቡጥ መጎተ ሒዞም ዝዋሰኡ ዘለው ንስለቲ ህዝባዊ ቃልስን ንታሪኽምን ክብሉ ግጉይ ኣረኣእያኦምን ኣካይዳኦምን ደው ኢሎም ክግምግሙን ክእርሙን፤ እቶም ንጹር ኣረኣእያ ወኒኖም ናብ ህዝቢ ወጊኖም ብምሉእ ዓቕሞም ንመሰረታዊ ፖለቲካዊ ለውጢ ዝቃለሱ ዘለው ደሞክራሲያውያን ምሁራት ድማ ኩሉ ሸነኻዊ ደገፍን ምትብባዕ ክግበረሎም ይግባእ። ሎሚ ኣብ ጎኒ ህዝቢ ደው ኢሉ ብሓሳብን ብተግባርን ተሳትፎኡ ዘየረጋገጸ ምሁር ብደው ከም ዝሞተዮ። ምክንያቱ ኤርትራውያን ምሁራት ህዝባውን ደሞክራሲያውን ወገናውቶም ዝሰፈረሉ ወሳኒ መድረኽ ጽባሕ ዘይኮነ ሕጂዮ።

ኣብራሃም መሓሪ፡ ደቡብ ኣፍሪቃ፡